

תורת בודהא

תרגום עברי מכתבי הקודש „טריפיתקה“
לבני-הודו מני קדם

מאת
גציל זליקוביץ

מחבר „צ'וריי-מסע“

लोभात्क्रोधः प्रभवति लोभात्कामः प्रवर्तते ।
लोभान्मोहश्च नाशश्च लोभः पापस्य कारणम् ॥

„אהבת בצע ועונג שורש כליון ושכר,
חוסר מצוקות אנוש עדי שובו לסבר.“
(בורהא)

תוצאת „היפרו פאבל'שינג קא.“ בניו-יורק.

תרפ"ב

Heb 7224.165
C

HARVARD COLLEGE LIBRARY
GIFT OF
LUCIUS N. LITTAUER
1930

בודעה גוטאמה

בימי עלומיו טרם עזב את בית אביו המלך להנזר בארץ נוד
וטרם זכה להיות לבודעה.
(לפי ציורים ופסלים מני קדם)

בודאה גוטאמה

בימי זקנותו אחרי הנורו מן תאות עולם הזה, ואחרי עלותו על
במתי הסוהר ותעלומות „נירבאנה“.
(לפי פתוחי אבני שיש מני קדם)

המוציאים לאור אל הקורא

הספר הזה „תורת בודחא“ אשר אָנוּ נותנים היום לחקתל העברי תיה נדפס תחלה בחעתון העברי „הדואר“ בחמשכים, ולא נגזם בדברינו כי „תורת בודחא“ בלבוש עברי מאת פרופיסור ג. זליקוביץ היתה לסנסאציה עברית. לפי מסקנת סופרינו חכא ותתם מעבר־לים.

לכן החלטנו לתת „תורת בודחא“ בספר אחד, ולבקשר חברתנו „היברו פובלישונג קאמפאני“ בניו־יורק, אשר הדפיסה עד כה כמעט כל ספרי זליקוביץ ביהודית, תואיל הכתבר לשפר את המהדורה הזאת בחוספיה חדשות וחגתות ותקונים לפי רוחו.

לא למותר לחגיד, כי פרופיסור ג. זליקוביץ כתב „תורת בודחא“ לבקשת הסופר הנשגב מיכת יוסף ברדיציבסקי (בן־גוריון), מנותתו כבוד, ולדאבוננו תמות מרף בחרון אָפו את סופרנו הנעלה זה לא כביר בברלין, עיר מושבו, ועיניו לא תחזינה עוד בלבוש עברי את „תורת בודחא“ איך ערגה נפשו בה עד יום מותו להעשיר שפתנו.

אם ישאל הקורא: מדוע מ. י. ברדיציבסקי חשב כי תעבודה הזאת תופיע במוב מעם רק על־ידי זליקוביץ, תן ברדיציבסקי בעצמו נותן לנו תשובת מספקת בספרו „בשדח

ספר" תלק ג, בפרקו "שירה ופרוזה" עמוד ס"ז-ס"ח
(תוצאת שטיבל, ליופציג, תרפ"ב), ואלת רק שורות אחרות
מדבריו :

„ובזליקוביץ לנו דבר, עם משורר עברי אשר
„הרים לנס את השפה העבריה, ואנו ביחס אליו,
„גם במיטב הכחות אשר לנו, אנו אך סופרים
„יהודיים. השירה האחרונה אשר לנו, שרבות
„עמלנו בה לשכללה ולכנותה, אינה אלא שירה
„יהודית... אולם שירתו של זליקוביץ עוד תלך
„קוממיות, היא שירה חזית, לה רב מהד
„העברית הקדומה מהעברית הנלויה ולא בעלת
„צרופים...“ (תנקודות של מי"ב תמנח בעצמו).
בחדברים האלת של המבקר העברי תיותר נשגב ימצא
חקורא תשובת ברורח מדוע תוא תמך בתיוו שתורת בודחא
תתיא נתונת בתרגום עברי של זליקוביץ, בידעו מקודם, כו
בתרגום כזה תורת יצירת חדשת, אוצר קלאסי בספרותאנו.
ומאד שמאנו לעשות רצון אביר סופרינו ולתת לחקורא
„תורת בודחא“ בתרגום סופר תראוי לאותת איצטלא.

ברגשי כבוד,

„חיברו פובלישינג קומפאני“.

נוי-יורק.

לְנֶפֶשׁ מְהוֹרָה וְנִשְׁזָקָה

— נִשְׁמַת סוֹפֵר עֲמִנּוּ —

מִיָּקָה יוֹסֵף בְּגִזְרֵי יוֹן לְבֵית בְּרִדְיָא בְּסִקּוֹ

אֶת סִפְרֵי זֶה לָךְ הִקְדַּשְׁתִּי, נֶפֶשׁ רוֹמְמָה,
בְּצֹל שְׂדֵי שָׁם הִעֲמַקְתְּ אֶת אֲהֶלְךָ.
כִּי אָמַת הָיְתָה נֵר לְרִגְלֶיךָ עַל הָאָרֶמָה
בְּבוֹד הָאֵשׁ אֲמָרוֹתָיו אֶהְבֶּתְּ בְּכֹל לְבָבְךָ
וּבְהִגְיוֹן נִשְׁמַתְךָ הַזֹּקָה.

גַּם נִכְסֶיךָ נִכְסֶיךָ לְרֵאוֹת עַל יְדֵי אֶת נְאֻם
בְּבוֹד הָאֵשׁ בְּטִלִית שְׂכָלָה תִכְלֶת — בְּשִׁפְתֵינוּ
הַנִּיאֲדָרָה בְּקִדְשׁ.

הֵן עָשִׂיתִי אֶת רְצוֹנְךָ בְּלִבְבִי שְׁלֵם, כַּאֲשֶׁר
אֵוִיתִי, וְעַתָּה הִקְדַּשְׁתִּי לָךְ, גִּזְרֵי רוֹחִי, אֶת מְנַחְתִּי
הַדְּלָה, וּבְשִׁבְרוֹן מְתַנְנִים מֵר אֶבְבָּה עַל אֲשֶׁר
אֲחַרְתִּי בְּעַבְדְּתִי עַד כֹּה, אֲחַרֵי הִעֲמַקְתְּ אֶת
אֵיתָן מוֹשֶׁבְךָ בְּנֵאוֹת-נִצָּחַת, בְּבִרְק יוֹצֵר הַכֹּל
נֶפֶשׁ הָעוֹלָם.

הקדמה קצרה מהמתרגם

המחוקק המפורסם בארץ הודו אשר נולד כשש מאות שנה קודם חורבן בית שני סו ד א ר ת ה שמו. הוא היה נקוב גם ג י ט א ס ה. אבל שמו השלישי ס א ק י א מ ו נ י נתקבל בכל ארץ הודו יותר מיתר שמותיו, יען כי המחוקק היה בן המלך ס ו ד ה ו ר ג ה, אשר מלך על שבטי סאקיה בארץ הודו הצפונית.

בורהא — מלה סאנסקריטית והוראתה: ה מ א י ר פ ח כ מ ת ו (השורש „בר” — זוהר, נונה), ולכן השם בודהא אינו שם העצם של המחוקק, כאשר חשבו רבים בטעות, כי אם שם התואר של הבודהא הזה אשר אנו עוסקים להלן בחייו ותורתו. בודהא חי כשמונים שנה והרביץ תורתו בשפת פאלית המדוברת אז בהודו הצפונית וכחמש מאות שנה אחרי מותו תרגמו תורתו וכל נאומיו בשפת סאנסקריטית שהיא לשון הקודש לבני הודו ולכל הפודחים בסין, ביאפאניה ובתיבט עד היום הזה.

רבים מחכמי אירופה ואמריקה ורבים מהפרופי-
סורים המפורסמים נמנו ונמרו כי תורת בודהא עולה
על תורת הנוצרי ומחמד. אבל לא לי המתרגם לשקול
בפלס הפילוסופיה התיאולוגית אם בודהא בתור מחוקק
וחוזה חזיונות גדול טאחיו המחוקקים הנזכרים. אין
לנו עסק עכשו רק בתרגום תורת בודהא כמו שקבלנו
בספרו „טריפיטאקה“ (סל המשולש) אשר תלמידיו
קבצו בו כל נאומיו ותולדות חייו, כי בודהא בעצמו
לא הניח אחריו ס פ ר י ם . הוא הניח אחריו
א נ ש י ם .

נוסתאות „טריפיטאקה“ — תורת בודהא — שונות
הן לפעמים בהשתנות קטנות, כי הנוסח הסיני אינו
דומה בפרטים קטנים להנוסח התיביטי והנוסח הבורמי
אינו דומה להנוסח הסילוני, אבל אני לקטתי אותם
בעיון נמרץ וצרפתיים מעט בקצרה לחטיבה אחת כדי
שהקורא יראה לפניו בודהא שלם.

פיום השביעי לימי חייו סתה עליו אמו מאיאה
המלכה וינדל היתום בארמון המלך אביו באמונת
בראהמה ואחרי כי העמיק בכל החכמות אשר בימים
ההם, התעוררה בו התשוקה לחקור ולדרוש אחרי אמונת
בראמה וכהניו ומצא כי המושג של כהני בראהמה
בעניני אמונה אינו עולה בד בבד עם שכלו הישר.
בודהא למד כי בראהמה היא נפש העולם. אין בו גוף.

לא ראשית ולא אחרית. אבל לא הבין מדוע צריך
בראהמה לשותפים אחרים, הם האלים בישנו סיבה
ועוד. בודהא גם כן נלאה להבין מדוע נברא השמן
מ ר ה הרוצה להפוך את העולם לתוהו ובוהו. ומאד
מאד חרה אפו של בודהא על כהני בראהמה העוסקים
בפספופטי מליון של מה בכך.

כיצד גוטאמה סאקיאמוני זכה להיות בודהא להאריך
בחכמתו את יושבי ארץ הודו ימצא הקורא לקמן
בהפרקים המספרים צדקתו וחכמתו, ובסוף הפרקים
אבאר גם כן מלות סאנקריטיות שאינן סובלות עול
התרגום ואגרות שונות בדבר הבודהות.

כהני נוצרים ומוסלמים (דת מחמד) הוציאו דבה
על בודהא כי הוא כופר בעיקר. זה שקר גמור. אפשר
כי בודהא כופר בהשארית הנפש ובהשגחה פרטית,
אבל לא ביוצר הכל.

מספר המאמינים בתורת בודהא היום יותר מחמש
מאות מיליון איש — שליש מן המין האנושי —
והבודהים נפזרים בארץ הודו, בסילון, בארץ הסינים,
ביאפוניה, בפורמה, סיאם, בתיבט, במונגוליה עד צפון
סיביריה, וגם מספר לא קטן בלאפלאנד לארץ השוודים.
בודהא גוטאמא דרש תורתו ונאומיו בפומבי
כחמשים שנה ועד יום מותו לחם עם כהני בראהמה
מלחמת מצוה. טרם מותו הפציר בתלמידיו שישרפו

גופו לאחר מותו כדי שלא ישתחוו לקברו לעבדו בתור אחד האלים. גופו נשרף ככל אשר צוה, אבל רוחו עוד חי וקים אצל חמש מיליונים איש המעריצים אותו זה כאלפים שנה.

אשנה, כי בודהא לא האמין במלאכים ומזיקים. כי אין לו עסק בעולם האצילות של רוחות ושעירים, אבל מחברי תורתו רקמו לפעמים בתולדות חייו ספורים ואגדות בדרך נס עד כי הללו תורת בודהא. זה גורל נם כל אמונות נשגבות: שועלים קטנים באים ומגלים פנים בתורת מחוקקיהם שלא כהלכה.

תולדות בודהא סאקיאמוני וחוקי תורתו נתונים בזה בתרגום עברי כאשר הם כתובים בספרי קודש לפני הודו מקדם (Vedas) תמצית הבודהות. אמת גם מפרשי הבודהות אמרו כל המתרגם פסוק כצורתו הרי זה כדאי. ולכן לא חפצתי להיות בדאי בודהי ללכת אחרי המפרשים שלהם אשר דרשו על כל פסוק תילי תילים של רמזים בנגלה ובנסתר. לא תרגמתי פסוק כצורתו כראם לפי שפתנו הנאדרה בקודש. כל שערי הפלפול ננעלים בדבר הסוגיא אם הבודהא היה הראשון או כבר קדמוהו בודהים אחרים בשנים קדמוניות אשר על אדני אגדה הוטבעו. השקלא וטריא אם קדמו בודהים לנוטאמה הוא כתנור של עכנאי ולא בהקדמה קצרה כזאת מקומו.

המטרה שעשיתי לי היתה כי בעבודתי התרגום והיצירה נפגשו, יצירה פשוטה כמשמעה. הרבה הגיונות בודהא שנאמרו בקצור נמרץ הארכתי בתרגומי לבררם לפי המושג שלי בבודהות, וכל השנות פסחתי. חלילה לי המתרגם לנמור את ההלל על תרגומי אבל הנסיון הורני כי גם בתרגומי ממצרית העתיקה את „השיר התפארת להשמש“ (הימנון לעמוֹד־רע) באנגלית בהירחון האקאדמי :

*Journal of the Franklin Institute, May 1887.
Philadelphia, Pa.*

במאמרי שנדפס בחוברת מיוחדת „צמיחת הציבי-
ליזציה המצרית מקדם וחרטומיה“ הלכתי בעקבות הללו
להביא בתרגומי גם היופי אשר המשורר נתן בשירו
בכתב החרטומים והודות לאל עליון כי נתקבל תרגומי
האנגלי מני אז אצל כל חוקרי שפת מצרים העתיקה.
(„שיר התפארת להשמש“ תרגמתי גם כן ב„המליץ“
בימים ההם ונדפס בסוף ספרי „ציורי מסע“, ורשה
1910.) גם בתרגומי „תורת בודהא“ אשר אני נותן לך
היום, קורא עברי, אויתי להכניס בשפתנו רוח הבודהות
עם כל הדרה, למען שפתנו, ומאד מאד שמחתי לראות
כי תרגומי מצא חן בעיני כל משכילים וסופרינו אשר
התענגו בו בהעתון „הדואר“, כל לרבות גם „הצעירים“
המהדרין שבמהררין ממבקרינו.

שמות הפרקים שלי הם. כי נקבתי כל פרק לפי
הענין אשר בו מדובר.

לא למותי יהיה להאסוף עוד דברים אחרים בדבר
תולדות תרגומי, וכך הוא: ידידי חמנוח מר שלקוביץ
(בן אביגדור) שהיה סופר נעלה ומו"ל גם יחד, בהיותו
בשנה זו בניו-יורק הגיד לי כי סופרנו הנשגב מיכה
יוסף פרדיציבסקי, מנוחתו כבוד, בא אליו בתרעומות
מדוע עוד לא תרגמו בעברית תורת בודהא והבטיח
לכן אביגדור כי המלאכה הזאת ימסור לנציל זליקוביץ.
דבר מצא חן בעיני ואמרתי לו כי נכון הגני לשנס
את מתני למלאכתי בזה. עוד אני עמוק במחשבותי
בדבר סדר התרגום והמות הכה בשבט עברתו את שניהם,
נדע בחרי אף שלקוביץ ופרדיציבסקי זה אחר זה! כבר
אמרתי נואש לתרגומי ותהי „תורת בודהא“ נעדרת
מספרותנו — וברוך ידידי מ. ליפסון, עורך „הדואר“,
אשר קבל בסבר פנים יפות את תרגומי בעתוננו.

ג. זליקוביץ,

אדר, תרפ"ב, ניו-יורק.

פ ר ק ר א ש ו ן .

א נ ת ה מ ש ו ל ש ת

(א) אלה תולדות פודהא, הוא בודהא אשר נולד בעיר קופילאבאסו, עיר המלוכה לאביו המלך סודהוואנה, אשר מלך על שבטי סאקיא בארץ הודו הצפונית.

(ב) ויהי בהולדו וימלא בית-המלך אור גדול. ויגדל הנער ובשנת חמש-עשרה לימי חייו כבר ידע את כל הנעשה תחת השמש, וכל רז לא נעלם ממנו, ויאמר לחכמה: אחותי את, ולאמת: גברתי הנך. ויבקשו לו נערה יפת-תואר מזרע המלוכה ושמה יאסדידהורה, ותהי לו לאשה.

(ג) ויצו המלך אביו למשרתיו ועושי רצונו לתת לבנו כל מה שלבו חפץ בארמון הנחמד אשר בנה לו, כי מאד מאד חפץ המלך, שבנו יתענג כאות נפשו ויהיה מאושר בחיים.

(ד) צו המלך יצא בדכיר מלכותו כי עיני בנו

לא תחזינה המצוק והרע תחת השמים, ויאמר לשרי מלכותו: חדלו מעיני בני המות והמדוה וכל אסון למען יראה על האדמה רק את הטוב והנעים.

ה) אכן בן-המלך גזר אומר לראות את התבל: כפיל אסור בחבלי-ברזל יערוג לשוב אל חרותו ביער, כן ערגה נפשו במסתרים לראות את ארצו ולהתבונן ביושביה ומעשיהם.

ו) ויאמר המלך למשרתיו: קומו והכינו רכב-צבים נחמד למראה וארבעה סוסים נאדרים בהדר. אחרי-כן פנו דרך מכל מחזה יגון וכה תגידו להדרים על אם הדרך בהרחובות אשר בני יעבור שמה: שימו הגלי-תפארת על בתיכם, יריעות-ארגמן ולולאות-משי מצבעים שונים מביב לחלונותיכם, וכל העם יעמדו בשני העברים בכל רחוב, ופרחים ושושנים בידיכם לקבל פני בן המלך, יורש עצר מלכותי.

ז) ויעשו כן כדבר המלך.

ח) ויסע הנסיך סאקיאמוני בלויית העגלון ג'נה שמו, ויעברו ברחובות קריה אשר כולה אומרת כבוד, ואחרי-כן יצאו מחוץ לעיר בין הכפרים, בין תלת-לי-ירק ובקעות-דשא, ובדרכו

שמע סוד שיח הנחלים ומשברי מים אדירים ברן
יחד הצפרים על ענפי העץ.

ט) עוד הנסיך הנשגב מתענג מזיו חזיונותיו
בדרך, ופתאום בא לקראתו איש זקן באין-אונים.
ראשו כפוף בתונה, שערותיו לבנות כשלג וכל
עצמותיו תרעדנה, כי יד השיבה נגעה בו. ויקם
בךהמלך ברכבו ויחרד חרדה גדולה, כי לא רצה
איש זקן עד כה. וישאל את העגלון: מה זאת?
האם גם הוא אנוש יקרא?

י) ויבהל גינה העגלון, כי לא ידע מה להשיב
לו, ויחזק לבו ויאמר: הזקן הזה היה עולל ויונק
כמוך, אדוני הרם, והוא היה אחרי-כן לגבר כמוני,
עבדך, אך שנות-עמל ועתות-צרה ומשברי-
תלאות עברו על ראשו עד כי הזקין. תם תוארו,
פסו כחותיו, כי הזקנה היא גורל כל בני-אדם
בטרם הפרדם מארצות החיים, שר ושוע, גביר
וחכם, דל וכמיל.

יא) וישא בודהא את קולו ויבך באנחות-
תמרורים. וירם ידיו אל הררי-עד ויקרא בקול מר
ובשכרון מתנים: אם סוף האדם לזקנה, למה לנו
חיים? הלא כל תענוגי העולם הזה כאין נחשבו,
כנמלה אשר תדפנה מערה. מה יתרון לגבר אף

אם מלך וגבור וחכם הנהו, אם בבוקר יפרח כשושנה ובערב ימולל ויבש? קצתי בחיי, אלים ושוכני-מרום! תעלומות היצירה מה זאת?

יב) ויהי עודם מדברים והנה איש חולה בא לקראתם מסבכי היער והוא מר צורח. בטנו צבה ובכרכים כושלות התנהל לצט בהמטה אשר בידו והמדוה על פניו, והאנחה בגרונו שוברת גופו, נופל וקם, נופל וקם, נופל וזוחל על האדמה ובקול מר הוא מתחנן לאמר: מן המצר קראתי לך, מות, לחלצני ממחלתי.

יג) מי זה האומלל בחיים? — שאל בן-המלך. ויען העגלון ויאמר: איש חולה. מוסדי החיים בקרבו התפרקו וגופו מלא כאב. גם מאור עיניו, צוהר נפשו, הוכה בסנורים. המחלה האנושה לא תשא פנים לגבור ומלך, לשב וילד, לחכם ובער, לצדיק ורשע, כי כולנו נעבור תחת שבט המחלה והמדוה, כי לכך נוצרנו.

יד) ויבט סאקיאמוני על החולה וירד מן רכבו ויפול ארצה ומחה את הדמעה מעיניו ויקם על רגליו ויאמר: הוי, כסילים, הלזאת תקראו חיים? איכה תרדפו אחרי צל תענוגים של הבל ודופי אחרי רואכם את אשר יקרה אתכם?

טו) העגלון הפציר באדוניו לשוב אל מרכבתו. וימחר את מוסיו לנום מן המחזה האיום והנת צרבעה אנשים באים לקראתם ונושאים מטה על שכמיהם. במטה מת ופניו כשעוה, ונהרו אחרי המטה אוננים ואכלים, מקוננים ומקוננות.

טז) בן-המלך גדהם. הוא חפץ לשאול עוד הפעם „מה זאת?“, ותמת מלתו על שפתיו, וירד עוד הפעם ממרכבתו ויגש אל המקוננים ויאמר: אל תבכו למת, כי כל היצורים למות עומדים, והמות מפקד על הארץ בשכט עברתו. אל תבכו למת, בכו לחי העומד באילתו וטח עיניו מראות, כי תכלית אנוש נ י ר ב א נ ה (אפס ואין ובטול היש). הוי, רודפי חיים ותנוגי שוא! עד אן ריק תהנו? לכו ונלכה ונחקורה למצוא מזור למחלת העולם והצלה לכל בני-תמותה.

פּרֵק שְׁנַי

במה יושע העולם?

(א) ויהי אחר שובו אל ביתו ותאמר אליו רעיתו: מה יום מיומים, אלופי, כי פניך זועפים? האם קרה לך אסון בדרך?

(ב) ויען גומאמה סאקיא ויאמר: לבי נשבר בקרבי לרסיסים, כי ראיתי פנים אל פנים את אשר לא פללתי עד כה. על כל מדרך כף רגל אני רואה שערוריה ושצף קצף. העולם חשך בעדי וימש חושך. קללת הזקנה והמחלה והמות רובצת על כל חי, ובני-אדם לא יתבוננו.

(ג) ויוסף גומאמה לדבר אל רעיתו לאמר: אשרי האיש אשר מצא בתלאות החיים מנוח לבשרו ושלוה לרוחו. יעבור עלי מה, אני בנירבאנה החזקתי ולא ארפיה, כי רק בה (בכמול היש) כוס-ישועות אמצא לכל תחלואיני.

(ד) בלילה ההוא נדדה שנתו ולא מצא מנוח

על משכבו. ויצא גומאמה מכיתו בחצי הלילה וישב תחת אחד הברושים אשר מסביב לדביר המלך אביו. ויפן כה וכה ותנה דומיה, וישא עיניו אל הררי-עד ומחשבותיו צללו בתהום החקר. ויהי כאשר התחקה על שורש הרע בתבל ויאמר בלבו: הן בראהמה בשמים הכין כסאו ומלכותו בחכמה משלה. מדוע ברא את הרע לענות בו את בני-אדם? האם אני גוצרתי לחקור במה יושע העולם?

ה) עוד גומאמה העמיק במחשבותיו ותנח עליו רוח-האמת וירא, כי חפשי הנהו מכל דאגה. כל תלונה פסה מלבו וכל מחשבות היצר כחלום יעוף חלפו ושלוח שלמה שורדת בלבו. וידע כי כל ארחות היוצר חסד ואמת לנוצרי עדותיו, אור חדש לנשברי לב ושמש צדקה לכל ענוי-ארץ.

ו) וישא גומאמה את עיניו וירא והנה תחת אחד השיחים מתהלך איש הדר בפניו ושלז ברוחו. וישאל אותו גומאמה: מי אתה? ומי הכיאר בצל קורתך?

ז) ויען האיש ויאמר: שר-אמנה אנכי, נזיר מן העולם. התבוננתי את אשר לפני בעולם תרשעה וגזרתי אומר להנזר מכל בני חלד ולשכון

בדד. עזבתי את ביתי וכל הנלוים עלי ללכת ללמוד ולתור אחרי מעגלי צדק, ואתהלך בדרך האמת, רק האמת לבדה תקום. כל הדברים אשר אָנוּ רואים תחת השמש י ב ו ל ו ויחלפו ורק אמרת בודהא לעולם עומדת. כי אמרת הכודהים בל תמוט.

ח) וישאל גוטאמה: אָנה, שר-אמנה, הגד לי: אמרת בודהא מה היא? ועל מה אָדניה הטבעו?

ט) ויאמר הנזיר: דע, כי הטוב והרע תאומים בבטן העולם. במקום היגון והשבר שם הישע. לכו ונלכה באור נירבאנה להסתר מטומאותינו, היא טומאת ע ט מ ן (אהבת עצמו). במקום הקללה והמארה שם הברכה והעוז. שא עיניך וראה שערי הנירבאנה, כי נעימות בימינה, חסד ורחמים במעונה. גאולת בשרנו עולה על פדות נפשותינו, והיא, ישעך ומשגבך, לא תמיש.

י) וישמע גוטאמה את דברי הנזיר ויאמר לו: היה ברוך, שר-אמנה, עתה ידעתי, כי עת להנזר ולהבדל מביתי ומכל אשר לי וללכת המדברה, חיי צער ועוני אחיה ואבקש מעגלי הדת והאמונה, כי אֲשֶׁרִי הגברי יחסה בהן.

יא) ויאמר שר-האמנה: כן דברת, אשריך, כי

בתורת האמת הפצת, האמת המשולשת בחכמת
ודת. שמך יקרא ב ו ד י ס ת ב א , כי נבחרת
לבודהא בעמך, להאיר על ארצנו באור חכמתך.
ויתן לך בראהמה ברכתו ממעל להציל אותנו
בחסד ואמת. גר העולם לא ידעך ורוחה תשאר
לעד. לך ו ה י ה ל ב ו ד ה א . לפני בראהמה
גלויות כל תעלומות לב ועיניו פקוחות על כל דרכי
אדם, וכל צעדיו יראה ויתבונן, להחיות לב נדכאים.
אור זרוע לבודהא ותקות אנוש לא תכרת.

(ב) ויהי כאשר כלה שר-אמנה לדבר והנח
השחר פקח את עפעפיו ויהי בוקר. ויפרש גוטאמה
את ידיו השמימה ויאמר: בראהמה מעוזי! כך
חסיתי, כי לא אסלף דרכי. גל עיני להורות לי
הדרך אשר אלך בה להאיר לבב אנוש ולהביא נונה
במחשכים.

(ג) ויהי בטרם נגשו פעמי גוטאמה אל ביתו
וירץ אליו ג'נה העגלון ויאמר: איש בשורות
אנכי לך, אלופי הרם! בן יולד לך. רעיתך ילדה
זכר וימלא הבית ששון. יושב מרום יצרנהו כאישון
עין בודהא.

(ד) ויקרא גוטאמה את שם בנו ר ע ה ו ל י
לאמר: בראהמה ימשוך על בני חסדו, ובקדושי

תּוֹרַת צוּדָה א

אַרְץ יתן חלקו. אולם אין שמחה בלבי, כי מה
יספר לי העולל? עיני בשר לך, ג'נה, וכראות
בוערים בעם תראה! אני ידעתי, כי הבאתי לעולם
חולה וזקן ומת.
(טו) ויחרש ג'נה ויבהל ומאד-מאד נכמרו
רחמיו על אדונו.

פ ר ק ש ל י ש י

נ א ו ם פ ו ר ד ה א ב א ר ץ נ ו ד

(א) וישב גומאמה אל ביתו בחפזון לראות את פני אשתו ובנו טרם הפרדו מהם לעד. וירא כי אשתו צללה בתרדמה כבדה, וישקף בחמלה רבה על רעיתו י א ס ד י ד ה ו ר ה ועל העולל יוצא חלציו ויאמר: בי נשבעתי, עזה כמות פרידתי מכם. אפס אחת אמרתי ולא אשנה, כי לא נבל אנכי ואכזב, לא כהן-בראהמה אני ואתנחם.

(ב) ולא יכול להתאפק ויבך, ויצא מן הבית ושפתיו נאלמו דומיה.

(ג) ויצו לגינה לחבוש את סוסתו ק א נ ת ר ה ויאמר: נסעה ונלכה. בוא עמדי עד קצה הדרך מחוץ לשער העיר, ואחרי-כן תשוב אתה על סוסתי הביתה ואני לדרכי אלך לנוד בארץ נוד.

(ד) וישא עיניו אל ענני שחקים ויאמר: שלום לך, ירח זך, ושלום לכם רבבות נקודות הכסף.

נכסף נכספתי לדעת: מי אביכם ומה שם מחוללכם?

(ה) ויאמר גינה לגוטאמה: אלופי ונזר לכבי, מה גמרצו לחכי דברוך הנאדרים בקודש. אָנא אַל תשלחני, כי באשר תלך אלך.

(ו) אַל-נא, גינה, לך ושוב, וכה תאמר אל אָבִי: בנך גוטאמה חלף והלך לו נע ונד להנזר מן העולם, ואמרת לו, כי פשטתי את בגדי הרוזנים ולקחתי בידי המטה ושק עניים מרודים על שכמי, ולפני לבי תלוי סיר-עץ לשום בו לחם חוקי.

(ז) ויפול גינה ארצה וישתחווה פעמים לאדונו ועיניו זלגו דמעות. ויהי כאשר קם על רגליו וירא כי גוטאמה אדונו חלף הלך לו. וישב גינה אל בית המלך ויספר לו ככל אשר צוה לו גוטאמה.

(ח) ויהי ממחרתו ויגלה גוטאמה את תלתלי שערות ראשו וילך. ויעבור בכפרים ויתבונן בדלת העם פנימה: אביונים, אומללים, חולים, אסירים, זקנים, אנשים ונשים ומִף הרעבים ללחם. ילדים נדכאים ונגועי מדוה. ויצעק גוטאמה בקול מחולל נפש ויאמר: הרימותי ידי — אלה הקטנים מה פשעם ומה חטאתם?

(ט) ויהי אחרי יומים, ויבוא גוטאמה בארץ

מאגידה אשר שם מלך ב י מ ב י ס ע ר ה ו י ס ע
ביום ההוא אל עיר המלך וינפש.

י) ובכל מקום אשר הנודד עבר שמה התקבצו
אליו אנשים ונשים ומף לשמוע את לקחו תשוב
ונהרו אחריו המונים להאזין דבריו הנעימים,
וכולם משתאים על הנזיר הזה, אשר הכרת פניו
ענתה בו, כי איננו מדלת-העם ושאלו איש את
רעהו בתמהון: הגם הנודד הזה מצזירי ארץ
הוא?

יא) וישמע המלך בימבאסערה, כי נזיר בודד
בעיר מלכותו ובכל מדרך כף רגלו התאספו אנשים
הצמאים לחכמה לשמוע את דבריו, ויבוא השר אל
גוטאמה והוא יושב תחת אלון במשעול הכרמים.

יב) ויאמר המלך בימביסערה לגוטאמה:
ברוך אתה כבואך בצל קורתני. בוא, ברוך-עליון,
אלי, כי נזיר מהור ראיתך, וכין קדושי ארץ חלקך.
עוד צעיר לימים אתה וחכמתך על פניך תרונה,
ומדוע בחרת בחיי נדודים במכחר ימיך? השלך
עלי יהבך ואני אעשה אותך ליועץ בבית מלכותי.
השחר בקע עתה על שנות בחרותך ולא לך לבז
את ההון ותפארתו, כי הגדולה והדת משולכות
אשה אל אחותה. אשרי הגבר יחסה בתן.

(יג) ויען גופאמה ויאמר: נאום בודהא
 סאקיאמוני בנו-סודהודנה. ידעתי, מאן שר ושוע,
 כי צדק ומשפט איתן מלכותך. שמעתי שמעך
 בארץ מגורי, כי כשריון לבשת צדק וילבשך, ובני
 ארצך אל צדקתך ישברו. דע לך, כי הון בלי צדקה
 וגדולה בלי חמלה צרעת ממארת לכל בני חלד
 על האדמה ותועבת בראמה בשמים, כי בצדקה
 וחמלה נברא העולם והחכמה תעטרנהו מים ועד
 ים. בחרתי בחיי נדודים להנזר מן העולם ואני
 בתומי אלך עד כי אזכה לעלות על במתי האמת
 למצוא מזור ליגון בני-תמותה וצרי לכל תחלואי
 אנוש. לכן נמלטתי מן הגדולה והשלכתי אחרי גוי
 תאות הבשר, כי הגדולה והתאוה וההון מוציאים
 את האדם מן עולם הטוהר. שקר ממלכת בני-אדם
 וכל גאונת. הבל גם נוה-שאננים בגן-עדן אשר
 כהני בראהמה הגחילו לצדיקים בשמים, כי רק
 מפעלי קודש ומעללי אמת פה בארצות החיים
 ימלאו כוס נפשנו רויה. כל תענוגי הבשר הבל, כי
 אחריתם מרה, ראש ולענה בכנפיהם. לא עלי,
 בודתא הנזיר, תחוס עיניך, כי-אם שלח רחמיך על
 אלה האומללים, אשר דאגת השלטון תכבד עליהם
 כרחים על צוארם. צחוק עשו לנו אצילי הארץ, כי

מה בצע בהונם וברכושם ? רעדה תרדוף אותם
בחייהם פן ימוש זהכם והונם ושמחתם לתנים
הפכה. וכמותם לא יקחו בקבר אף שמץ
מאוצרותיהם ולא מהדרת נדולתם ותפארתה
הרמיה. הגד לי, בימביסערה, מה יתרון למלך מת
על אביון מת ? המימיך ראית ארנבת נמלטה מפּי
שפיפון לשוב אל פיהו לחיות מרף למתלעותיו ?
בי, אדוני, לא אשוב מדרכי אשר בחרתי. צר לי
מאד מאד, כי עת לשום פעמי הלאה בארץ-נוד
ולעזבך, כי התבל בגירבאנה תפודה, ובן-אדם בצדק
ורחמים.

יד) ויהי ככלות בודהא לדבר ויפול בימביסערה
על צוארו וישק אותו ויאמר : נא, אלופי הקדוש,
הדריכני באמיתך ולמדני לחונן אמרתך הצרופה.
למדני ארחות גירבאנה, כי נעימות-נצח בימינה
ובהלה גר על כל מפעלותינע.

ב א ו ר

בסוף הקדמתי אמרתי, כי בסוף הפרקים אבאר בשורות אחרות מלים זרות שאינן סובלות עול תרגום, והנה בבאורי על הפרקים הקודמים וגם לבאר שמות אחרים, אשר כל אחד מהם אומר: „דרשני“.

בּוֹדֵה א: מלבד שלשה שמותיו של גוטאמה אשר זכרתי היה נקוב גם כן בשמות אחרים ובתארים שונים, כגון: סוּגַא תְּה (מאושר), סַא תְּר (מתוסק), נִינְה (גבור), פִּנְגַּא תְּ (מבורך), סַא רִּבְּא נִוְנְה (יודע כל), דַּא רְמַה־רַא גִּיה (שר של אמת); המתדירים בבודהות גזרו, כי אסור להונות את השם בודהא באותיותיו, אבל מותר להזכירו רק בשמות תארו הנזכרים

נִי רִבְּא נְה: אין קץ להפלוגתות אצל מפרשי הורו בהוראת „גירבאנה“, וחולקות בה שתי הישיבות היותר מפורסמות: יש אומרים, כי פירושה „אין“, „אפס“, „בטול היש“, וקץ לכל האילויות של תאווה, גאווה, אהבת בצע, רכילות, נקמה ושנאה“. אבל אחרים אומרים, כי בודהא מדבר מסוף האדם, אחרי מותו,

ג. ז ל י ק ו ב י ז

כלומר: שהמת ימצא מנוחה שאננה בקבר בחיק האין והאפס, שלא יבוא פעם שנית בעולם השפל על-ידי גלגול הנפש וינוח בשלום ובלי שכר ועונש, בלי נעימות נצח ב"עלמא דקשוט", כי טוב מאד זה המות, לרדת שחת בחיק האפס. בודהא בעצמו לא רצה לברר אם הוא כופר בשכר ועונש, כי פעם אחת שאלוהו התלמידים מה כונתו בנירבאנה לענין שכר ועונש, ושתק, כאילו הענין אינו מעלה ואינו מוריד לעיקרי הבודהות.

ש ה - א מ נ ה : נזיר, איש צדיק בדרכיו ולא זכה לבודהא. אבל מי היה הנזיר הזה בפרק שני, אשר התוכח עם נוטאמה? מפרשים אחרים אומרים: נזיר ממש, פשוטו כמשמעו. ויש אומרים, כי שר-האמנה הזה התגלה לנוטאמה מעולם האצילות להורות לו את הדרך הישרה. אבל דברי המפרשים האלה אינם אלא פטפוטי-מלים של מה-בכך, כי בנזיר פשוטו כמשמעו הכתוב מדבר.

פּרָק רְבִיעִי.

לְכוּ וּנְוֹכַחְתָּהּ, יֹאמֵר בּוֹדָהָא

(א) בִּימֵי הַהֵם וּשְׁנֵי אַנְשֵׁי חֻקְרֵי-לֵב יֵשְׁבוּ
בְּאוּהֶלֶם לְהוֹרוֹת יוֹם-יוֹם אִמְרֵי שֹׁפֵר וּבִינָה
לְהַצְמֵאִים לְחֻכְמָה. שֵׁם הָאֶחָד עֵרָא דְהָ וְהַשֵּׁנִי
אֹדְרָא קְהָ יִקְרָא, וַיַּחֲכֵמוּ מִכֹּל אַנְשֵׁי חֻקְרֵי
בְּחֻכְמָה וּדְעָתָהּ.

(ב) וַיִּפְּן אֲלֵיהֶם בּוֹדָהָא גּוֹמְאָמָה וַיִּתְּיַצֵּב בְּפֶתַח
אוּהֶלֶם לְשִׁמּוֹעַ מֵהֶם לִקְחָ. נוֹפֵת תְּמוּפְנָה שִׁפְתֵי
עֵרָא דְהָ וְרַעוּ, וַיִּדְבְּרוּ עַל עֵטְמָאן (אֶהֱכַת-עֵצְמוּ)
בְּאַמְרֵם, כִּי עֵטְמָאן הוּא חוֹתֵם מַחֲשַׁבּוֹתֵינוּ.

(ג) וַיִּשְׁמַע בּוֹדָהָא וַיִּכְתּוּב בְּחַרְטָא אֲנוּשׁ אֶת
אֲשֶׁר שָׁמַע עַל הָעֵטְמָאן וּסוּד נְדוּדַת-הַנְּפִשׁוֹת אַחֲרֵי
הַתְּפָרְקָן מִן הַבָּשָׂר (גִּלְגוּל-נִשְׁמוֹת) לֵאמֹר: כִּי
יָמוּת אָדָם רָשָׁע, נִפְשׁוֹ תִּשׁוּב תְּשׁוּב פְּעֻמִּים אֵין מִסְפָּר
בִּיצוּר שִׁפְלָא וּנְבוּזָה, כִּי נְדוּדֵי-נִשְׁמָתוֹ אֵין-קֶץ יִכְרְרוּ
וַיִּלְבִּינוּ כְּשִׁלְגָא אֶת הַנֶּפֶשׁ הַחוּטָאָתָהּ, וְאַזְּ תִּשׁוּב

לאיתנה במעון צדיק או נשיא, בבשר מלך תמים
או בכהן-עליון.

ד) וימאן בודהא לשמוע עוד לקחם ויאמר:
אלופי ואדוני, עפר אני לאבק רגליכם, אך דרכיכם
לא האירו בינתי. אמרתכם לא תגיה חשכי. הן
אמרתם, כי בראהמה הוא נפש-העולם, כי בדברו
שמים נעשו וברוח-פיו כל היקום על הארץ, נתן
נשמה לאנוש ורוח לכל חי בים וביבשת. אם כן,
מדוע ינקום נקמתו ברוגזו ורצח לענות הנפש
בנדודים אין-מספר תחת לחוננה בחסד ורחמים?
הלא אמרתם, כי בראמה צדק אזור חלציו וחנן
בכל דרכיו. האם תאמינו, כי הנקם והחמלה
תאומים באלהיכם, בורא שמים וארץ? בי נשבעתי,
כי אתם מחללים יוצר-הכל ודתו.

ה) ויחר אף עראדה בגוטאמה ויאמר: אמרי
האזינה ואם תקשיב לדברי בנפש חפצה, בין תבין,
כי נשמת האדם הוטבעה על אדני ק א ר מ ה .
והוא שורש הנפש אשר נטע בראמה בתוכנו משנת
נצח-נצחים וסוד ק א ר מ ה לכהני בראהמה
ולבנוני-דבר אשר כבר באו בימים כמונו. צעיר
לימים אתה ותעלומות החכמה עוד לא הגיעו עדיך.
לא לך לבוא בחצרות החקר להבין סוד נדודי הנפש.

המימיך שמעת, כי תזל נופת צופים מצור חלמיש ?
 (ו) ולא ידע עראדה, כי הוא מדבר פנים-אל-
 פנים עם בודהא-גוטאמה החכם מכל אדם, אשר
 כל בני-אדם מיחלים לחכמתו להסיר את לכהאבן
 מבשרנו בברק נירבאנה.

(ז) אכן בודהא באמונתו, כי עטמאן לא על
 נדודי-חנפש ידבר כי-אם על היצר בלכב-אנוש,
 מורשה לנו מאבותינו מני קדם ועלינו ללחום
 מלחמת-מצוה לעקר שורש היצר והרע מקרבנו.

(ח) וילך בודהא אל כהני בראהמה בהיכליהם
 להתחקות על עבודת דתיהם. ותהי לו עבודתם
 לגועל-נפש ולחגא, כי רצה על מזבחות האלים רצה-
 זבחים וקרבנות, וישא קולו ויקרא :

(ט) הוי, כהני-און, עד אן אתם מחללים את
 הקודש בזבחיכם ? האם אלהיכם בקהל מרצחים.
 ימנה כי תבקשו חסד ורחמים בעבודת שוא
 לשפוך דם נקי ? איככה ימלא בראהמה
 לבככם אהבת איש לרעהו, אם אתם מאמינים, כי
 הוא מחה ימחה את כל פשעיכם רק אם תוסיפו
 חללים-חללים בבית-תפלתכם בדם-זבחים, ובמקום
 החמלה שם הרצה ? בואו בהכלי-קודש נקיי-כפים
 וברי-לבב. שברו את המאכלת לרסיסים, ואחרי-כן

ג. ז ל י ק ו ב י ז

כרעו לאדון-עולם. שוא תפלתכם, שירי עגבים כל
הזמירות והתשכחות, אם לא תקריבו על מזבח
לבבכם את הקנאה והנקם והרצח ותאות-הבשר.
בני השעירים, ללכת בדרכי אמת וצדק.

פּרֵק חֲמִישִׁי

„נאגדה היפה בבנות, שובי למנוחיוכי!“

(א) וילך בודהא לבקש אנשי-הקר אשר עם כל חכמתם ישלים, ויבוא באחד האוהלים אשר בסבכי היער אורובילכה, הוא האהל אשר שם ישבו חמשה נזירים וידברו על תעלומות בן-אדם מיום הולדו עד יום מותו. מדוע נברא האדם? מדוע נברא כל חי תחת השמש ובגבכי הים?

(ב) וישמע בודהא את דבריהם באוזן-קשבת ויאמר: ברוכים אתם, כי חקר ודעת ירדפוכם, אמת ובינת הגיון לבכם. אך מדוע אתם לוחמים נגד היצר ביסורים מרים ונוראים? למה לכם לענות את הבשר והנפש ברעבון ובצמאון ובמעט שינה?

(ג) ויענו הנזירים ויאמרו: רק את בשרנו ניסר, כל היסורים אשר ברא השמן מ ר ה לא יוכלו לנגוע לרעה בנפשנו.

ד) וינסה בודהא לעשות כמוהם, לענות את נפשו בצום ובלחץ, לגרש מבשרו הלענה, רעל היצר. שש שנים ענה בודהא את נפשו באכלו יום-יום רק חלב חמה אחת ושעורה אחת לסעוד לבו בל יגוע ברעב. וכל עשתנותיו צללו בחקר חכמה ובתעלומות היצירה לגשת אל ירכתי החוף נירבאנה.

ה) ויהי אחרי תום שש שנים, וירא בודהא כי הצום וחלחץ והיסורים השחיתו את תואר דמותו וכחשו בפניו יענה, ברכיו כושלות ומאור עיניו כהה, וינחם על אולתו ויאמר: רב לי ללכת בעקבות הנזירים האלה. תועבה היא לבך-אדם לשחה את בשרו למצוא חן בעיני אדון העולם. הלילו נזירי-און כי בינת נבונים תסתתר!

ו) ויגערו הנזירים בבודהא כי לא ידעו מי הוא ומה שמו ויאמרו: נש הלאה בן בליעל, לך-לך מאהלנו, נבל, כי לא כמחשבותינו מחשבותיך.

ז) ויצחק גוטאמה ויאמר: הוי השמים תהילה לתהלה! וילך אל היאור וירחץ את בשרו ויאכל שני תמרים אשר מצא בדרך וישב על האחו והוא עיף ויגע, והנה נערה באה לקראתו, וירם

בודהא את ידו וישאל את הנערה: בת מי את
ומה שמך כי אדע?

ח) ותען הנערה: שמי נא נדה, בת
רועה כבשים ועזים אנכי. ותבט נא נדה
ברחמים על בודהא, ותרץ אל בית אביה כצילה
ותשב וכד חלב בידה ודבלת תאנים על פי הכד
ותאמר: יקום נא אדוני ויסעד את לבו!

ט) ויאכל בודהא וישת, ויהי לאיש אחר
ויאמר: עתה ראיתי, כי רוח הקודש לא תחד
כבודה בלב גבר רעב ללחם. מן היום והלאה
אלחם בלחם חוקי ואתאו אל מטעמותיו ככל ענוי
ארץ.

י) נא נדה בת הרועה היתה יפת תואר
ועיני יונים השקיפו מתחת לעפעפיה. שערות
ראשה ירדו למטה עד חמוקי ירכיח המלאות.
חן וחמד על פניה הוצקו. שמלת אדומה פרושה
על שכמת ואזור משי לבן ממטוה דק סובב שכמת
על החזה ולא כסה את צפוניו. לולאות רקמה על
זרועותיה וקומתה כזוית מחומכה.

יא) ותתחנן נאנדה אל בודהא ותאמר:
שמחני בדבריך איש דגול מרבכה, מי יתן חלקי

ג. ז ל י ק ו ב י ז

עמך ויימב לי בגללך, כי הדרת פניך כולה אומרת
כבוד, מלאכי עליון בתפארת רוחך.
יב) וכודהא לא שמע את כל נאום נאנדה,
כי אם שמץ מנהו, ויפן אל הנערה ויברך אותה
לאמר: ברוכה נאנדה היפה בכעת, שובי
למנוחיכי.

ב א ו ר

ע ט מ א ז : אהבת עצמו. המלה ע ט מ א ז
בסאנסקריטית הוראת „נפש“, „מקור החיים“, אבל
פילוסופי פרצמה נתנו בה. מושג „אנכיות“, „אהבת
עצמו“ באמרם כי ע ט מ א ז היא רוח באנוש,
לפעמים רוח להרע ולפעמים רוח להיטיב, רצונם לאמר:
יצר הרע ויצר הטוב. אבל בודהא כופר במושג הזה,
כי לפי דעתו עטמאן „אהבת עצמו“ פשוטו כמשמעו,
והוא דורש כי אהבת-עצמו שורש כל רע, והחיים
והמות ביד „אני“ ו„אנכי“ הנותן טעם לפגם באחזה
האנושית.

ה' נ ז י ר י ם . — הם נקראים בשפת בודהא :
„בהיקשו“, נזירים הפורשים גם מנשותיהם בין יתר
הסגופים לענות את גופם בחשבם, כי רק על ידי עינוי
יבואו לידי קדושה לבער מן העולם את חלקי הטומאה
שנתערבו במעשי בראשית של בראמה על ידי השמן
מ ר ה המשחית החפץ להפוך קיומו של עולם לתוהו
ובוהו. בודהא לא האמין באגדות בראהמיות כאלה

וגם כפר במשחית מ ר ה שהיא השטן ויצר הרע ומלאך המות.

נ א נ ד ה : מפרשי בודהא בארץ הסינים מספרים נסים ונפלאות, כי הנערה נ א נ ד ה בבחינת דר פרצופין, כלומר צדקת לפה טהורה ונאוה כתואר פניה ואין קץ לשמחתה אם יש ביכולתה להיות עזר לנזירים ולקדושים אשר בארץ, אבל לפעמים השטן מ ר ה האורב הקדמוני יארוב להנערה בטומאתו והיא נאלצה ללכוד ברשתה את הצדיקים כנגד רצונה כדי לגרש הקדושה מבני אדם, וכאשר נגלה נאנדה אל בודהא, יבארו המפרשים האלה, באה אליו מתחילה בבחינת צדקנית ורחמנית, ואחרי־כן בא השטן מ ר ה ועירבב מחשבות הנערה ונהפכה לאשה מנאפת כדי שבודהא יכשל בה ותמה הבודהות מן העולם. הדבר ברוה, כי לפי מפרשי הסינים, נמשלה נ א נ ד ה להעלמה קונרדי בהמיתולוגיה הגרמנית, אשר המזמר המפורסם ריכארד וגניר הכניסה בכשרון דראמאתי מאד בהאופירה שלו „פארסיפאל“. לפי דעתי לא ראי נאנדה כראי קונרדי, כי הנערה היהודית בת הרועה היתה נערה יפת תואר ולא יותר. אפשר כי מחברי „תורת בודהא“ הקדמונים חפצו להראות כי רשף אהבה האחרון לא כבה בלב בודהא, כי אהבה

תּוֹרַת בּוֹדָה א

טהורה ובר לבב אינם סותרים זה את זה. אבל מדוע
לא נקבל פנישת נאנדה בבורהא כאיריליה מזרחית
בלי רמזים וסודות הקבלה של כהני ב ד א ה מ ה
אשר בודהא ילעג להם?

פ ר ק ש ש י .

ו י ב ע ט ב ו ד ה א ב ב נ ו ת ה ש מ נ .

(א) וילך בודהא אל דרכו ויט אל הכפרים וישא קולו ויאמר: אליכם, אנשי אמת, אקרא, כי אמת בלב איש ישיחנה.

(ב) ונהרו אחריו אנשים ונשים, נער וזקן ויביטו ברחמים אחרי הנודד, כי אור חכמה קרן על פניו ונברכו בו כל שומעיו. ויאמר בודהא: אנא, מחה תמחו את זכר „א נ י“ מקרבכם. מחשבת „אני“ והגיון „אנכי“ שורש כל רע, חומר ראש ולענה בתבל, כי איש אשר שלטון „אני“ שורר בלבו, „אני ואפסי ואין עוד“ יהגת, והוא עבד קשור בנחושתיים ל ק א ר מ ה .

(ג) ויגש אליו אחד האצילים ויאמר: הורני, אלופי, תורת קארמה. ויען בודהא: קארמה הוא הזרע אשר אבותינו זרעו בקרבנו. מורשה זה להם בהולדם מאבותיהם ומאבי אבותיהם. הן כולנו

נקצורה את אשר זרענו והם יקצרו את אשר זרעו
אבותיהם מני קדם, כי איש איש ינחיל חומר
מעלליו ליוצאי חלציו. איזהו גבור? הכובש את
קארמה להסיר במטאמא השמד את נטע הפגול
בקרבנו ולטהר לבנו בנעימות טוב וחסד לפתוח
לנו שערי נירבאנה.

(ד) ויחר אף השטן מרה במעמקי האבדון,
ויאמר אל בני-שעירים משרתיו: הבה נתחכמה
פן יתרום גוטאמה את מצור הרע אשר הקימותי
לשחת צדק ואמת מעל פני האדמה, כי צדיק
גוטאמה בכל דרכיו ויום-יום הוא זורע צדקות בכל
מדרך כף רגלו. יעבור עלי מה, לא חפצתי כי ישים
גוטאמה קץ למלכותי, מלכות זדון ואופל.

(ה) ויהמו בני-שעירים, וירעשו אמות גי-
צלמות בירכתי האבדון, ותגעש התפתה ותרעד.

(ו) ולשטן מרה שלש בנות לעשות רצון
אביהם בשאול מתחת ללכוד נפשות הצדיקים
ברשת עגבים. ויקרא אותן מרה בשמותיהן
לאמר: למי מכן, בנותי, נאה לכבוש את בודהא
גוטאמה?

(ז) ותאמר הבכורה: לי נאה לעשות רצונך,

ג. ז ל ו ק ו ב ו ז

כי נשיקות רעל על שפתי, צפעונים בלשוני,
שפיפון בזרועותי וכל מזימותי זימת.

ח) ותתחלחל אחותה הצעירה לאמר: שלחני,
צבי, כי רשפי אהבה בעיני, שוד ושבר בחיקי
וקסם השגל על כל בשרי.

ט) ויהם אותן השמן ויאמר: ידעתי גם
ידעתי, כי כולכן מהירות בשגל לכבוש את
משנאינו. לכו, בנותי, שלשתכן והאבדון יצליח
אתכן עד כי יד השמן אביכם רוממת.

י) ותבאנה שלשתן אל בודהא, והוא יושב על אם
הדרך עמוק במחשבותיו, ותגשנה אליו במחולות
וברגליהן תעכסנה. הבכורה התפרקה שערות
ראשה עד חמוקי ירכיה ותכרכר רקוד וטפוף והיא
על מקומה עומדת רק כל גופה יגוד צנה וצנה
כאשר תגוד ערבה על חוף הנהר. ותגש לצמ-לצמ
אל מושב בודהא ותחכקהו בזרועותיה הערומות
ושתי אחיותיה רקדו כאילות במחולות עגבים וכל
עצמותן תאמרנה: „בוא אלינו, איש תם, ושתת
כום הנועם לרוייה“.

יא) ויסגור בודהא את עפעפי עיניו ויכעם
בבנות השמן האורכות לנפשו ויאמר: ידעתי גם
ידעתי, כי זעם במחולותיכן, רעל בזרועותיכן

תּוֹרַת בּוֹדֵהָא

ומארה באהבתכן אלי. שקר החן בכנות השמן
ומרה היופי בכנות הבלהות.
יב) ויחר אף מרה על בנותיו ויגער בבתו
הבכורה בשצף-קצף לאמר: הלילי בת נגעלה!
איך נהפכה קדשה לקדושה. ותנשא בסער מתחולל
אל ענני האפס בחיק הנשית, ושתי אחיותיה
אחריה. וירעשו מוסדי האבדון ותגעש ממלכת
האופל ויחרדו בני שעירים חרדה גדולה.

ב א ו ר

פרק ו' יאמר דרשני. בודהא בעצמו לא תאמין במלאכים ובשרים כמו שלא רצה להאמין בהשארית הנפש, בעינוי הגוף והנפש בצום ובסינופים. בודהא אין לו עסק בעולם האצילות של רוחות ובני שעירים. אבל מחברי תורתו (כי בודהא בעצמו לא הניח ספרים אחריו כי אם נאומים שבעל־פה) רקמו בתולדות חייו ספורים בדרך נם, ולא להתרנם רשות לדלג על הנסים ועל הנפלאות אשר מחברי תולדתו ותורתו מספרים לפעמים במליצה נשנבה. פנישת בודהא בבנות השטן ויציאתו מהן בשלום אין להן שייכות לנאומים של המחוקק ההודי, והקורא העברי לא יסתכל בפטפוטי מלין של מחבריו כי אם בהנאומים של בודהא בעצמו, כי רק על דברי בודהא בעצמו לפי המסורה המקובלת הבודהות עומדת, ולא על מחבריו ומפרשיו ותלמידיו ותלמידי תלמידיו.

ק א ר מ ה : למותר יחשב הוראת המלה „קארמה“, כי הכתוב בעצמו מבארה היטב בהפרקים הקודמים

תּוֹרַת בּוֹדֵחַ א

ולקמן. להקורא לדעת כי „קארמה“ כמו „נירבאנה“ נכנסו בהמלון של כל שפה חיה — ובכל מלון של לשונות־העמים ימצא הקורא באור פרור על „נירבאנה“ וגם „קארמה“ ועוד שמות אחרים, אשר בפודחות יסודם.

פ ר ק ש ב י ע י .

משא תבל ומלואה

(א) ויהי אחרי הדברים האלה כאשר השמן נסה את בודהא ולא יכל לו, וילך בודהא גוטצמה אל דרכו, הלוך ילך עמוק במחשבותיו. בינתו צללה בכינת חקר ושרעפיו כמרקחה.

(ב) ויתבונן בודהא במחזה על כל המעשים תחת השמש: אנקות עשוקים ואסורים, צעקות חללי חרב טרם יגועו, דמעות נגועי מדוה, שועת זקנים ואנחות מזי-רעב המפרפרים בין החיים והמות. וירם בודהא את שתי ידיו אל השמים ויאמר:

(ג) משא תבל ומלואה: ואתה בן-אדם הט אוזן קשבת ואשאלך: מדוע התבל מלאה הוות ומצוק, יגון ועצב, תנים ולחץ? יען כי אומם אתה אונך משמוע אמרת דה ארמה, האמת. אשנה ואשלש, אשיחה ואהמה לי כי בני אדם תועים בישימון החיים במעגלי רמיה, הכל הכל

ירדופו אחרי צל תענוגי-שוא ומאוס ימאסו בתורת דהארמה. האמת נעדרת והצדק למרמס רגליהם, וחלומות הבל יספרו לבניהם ולבני בניהם, ולא יתבוננו כי אחריתם מרה.

(ד) לוא חכמו והשכילו ללבוש כשריון אמת, וצדק אזור מתנם, לעשות להם לב חדש ורוח חדשה אזי יצלחו להסיר את ערלת לבתם האמולה, כי רק אם החמלה תגבר על התלאות והמצוקות מידי אדם, חומר כל רשעה מפרי מעללי אנוש, אז בוז יבזו גם לחתחתים על-ידי שמים.

(ה) לכן כה אומר בודהא: אל תיראו חרפת זקנה ומחלה, וגם ממוקשי-מות אל תחתו, כי התבל ומלואה וכל שעשועיה כצל עובר, כפרח תענוגיה ימולל ויבש. אל תתורו אחרי כחני בראהמה באמרם, כי אלה הנפשות לחיי עולם בחצרות בני אלהים, ואלה הנפשות לדראון עולם במחשכי בני-שעירים.

(ו) ואתה בן-אדם: הך בשבט חכמה ודעת את הבערות, והדבק בדהארמה. ואתם חכמי הדת ורוזני ארץ — הבו גודל להאמת, כי בגללה בער תבערו את הרשעה מקרב הארץ. את העטמאן שקץ תשקצו, ואת הנקם מחה תמחו מן לוח

לבככם, ואז תצחקו ליום המות והקבר הגלמוד
ימלא פיכם שחוק.

ז) ויוסף בודהא לדבר לכל הנאספים אליו
לשמוע לקחו: משא בן-אדם! הגד אם ידעת
נסתרות היצירה: מדוע נברא האדם? מדוע
נבראו כל היצירים? מה זה הבשר ממטוה דק
אשר מעבר הזה עולל על חיק אמו ומעבר השני
זקן וראשו כפוף כאגמון? מה זאת המעברה על
עמודי בלימה בין החיים והמות?

ח) האם נוצר האדם להיות מזון לרמה ותולעה
בבאר-שחת? אם כן—מדוע נבראו רמה ותולעה
וכל רמש? מדוע איש את רעהו בזדון וברצח
ירדוף, ולאום יטרוף לאום בקרב? השחל והגמר
יטרפו בשו' בן-אדם אם אינה להם ביער, יען כי
גברו על הולך על שתיים. הלא אתם בני-אדם
כמוהם תעשו באכלכם בשר בהמה וחיה ועוף, יען
כי גברו ידיכם עליהם בערמה וברצח. אם כן—
מה יתרון לגבר על שחל וליש, על זאב ונמר?

ט) מי הגיד לך, זולל נאלח, כי העגל נולד
להשביע רעבון אנוש לעשות צלי מטעמים מבשרו,
תחת להגמל ויגדל לשור או לפרה? צחוק עשו
לי כהני-בראהמה באמרם כי האדם נברא להודות

ולחלל אדון כל עולמים על טובו וחסדו אשר יצר אותו ונתן לו כל בחמה וחיה ועוף לשפוך דמם כמים למען יביאו דשן בעצמותיו. אוי לאזנים השומעות רעות רוח על בורא עולם, אמרי-לעג ונועל-נפש המחרפים מערכות אל אלהי כל בשר יושב מרום.

(י) ויתאספו אל בודהא אנשים ונשים, נזירים ונזירות, כהנים ואצילים, דלים ותמימים, ויאמר להם: השמרו בשמונה דברים: (1) השכל וידוע הדת והאמונה; (2) חסד וצדק תרדפו; (3) כל דבריכם יהיו אמרי-שפר בשפה טהורה; (4) חדלו לכם מן ארחות-נקמה ומעגלי-משטמה; (5) רחמיכם על כל חי נר לרגלכם; (6) בקשו מחיתכם ביגיעי כפיכם ואכלו לחמכם בזיעת אפיכם; (7) כל מחשבותיכם על אדני הטוהר הוטבעו; (8) והתקדשתם בשלום בין איש לרעהו, כי אם אין שלום בין איש לרעהו בהיכלי סאנגהא, ובין גוי לגוי, אם חרב אנוש תאכל בשר אנוש בקרב, מה יתרון לאדם על חיתו שדה? (ב) ראו אני נותן לכם סאמסארה ונירבאנה — ובחרתם בנירבאנה, כי יתרון נירבאנה על סאמסארה כיתרון גן-פרחים על ערער בישימון.

ב א ו ר

ס א מ ס ע ר ה : הוראת המלה „השתנות“, כלומר כל ההשתנות מיום חבלי לידה עד היום האחרון של חבלי-מות : כל תענוגי עולם הזה, כל רדיפה אחרי הון ורכוש וכל הבלי החיים. ס א מ ס ע ר ה הוא היפך נירבאנה, שרצונה לאמר אפס ואין, כאשר בארנו בהפרקים הקודמים. כאן המקום לשנות, כי בהבודדות העיקרית של בודהא גוטאמה נירבאנה נכללת גם כן מנוחה שאננה בקבר : אשרי הגבר אשר בנירבאנה יחיה, לבטל את עצמו בתכלית הפטול ולעקור כל התאוות והרשעה, ואם יחיה בנורבאנה יזכה גם אחר מותו לנירבאנה, כלומר : המת ינוח בחיק אפס ואין — פלי שכר ועונש, פלי גלגולי נשמות, כי טוב מאד זה האפס בהמות. אבל כשלש מאות שנה אחרי מות בודהא גוטאמה, פחדו כהני אמונתו פן לא יבינו בני העם את הרעיון הנשגב של מחוקסיהם, כי שכר מצות מצות בהאי עלמא, וימאסו בנירבאנה ובתורת בודהא, ולכן הכניסו בהבודדות אשורה מהפראמנים כי נירבאנה

תּוֹרַת בּוֹדֵה א

אין כפירה לשכר ועונש ואין סתירה לחיי נעימות נצח של הצדיקים — וזה ממש נגד הפודחות העיקרית.

ס א נ ג א : כנסת הגדולה של מאמיני בודהא, מקום להתפלל יום יום, לשמוע וללמוד חכמה ואמונה. לפי בודהא ארבעה אנשים „מנין“ יקרא לעניני תפלה בצפור ועבודה — ואין צורך בעשרה. ואם מספר המתפללים רק שלשה מותר לצרף להמנין אשה אחת על מנת שהאשה הזאת „בהיקשוני“ (נזירה), שהקדישה את עצמה לעבודת הקודש בהיכלי-בודהא, ויש אומרים כי לענין הדין כל אשה צנועה בעלמא כשרה למנין, אף-על-פי שהיא איננה פנויה. לוא ראה בודהא בחייו פלוגתא בנידון דגו, בודאי קרא בשחוק, כי מפרשיו צללו במים אדירים של בודהות והעלו חרם בידם.

פ ר ק ש מ י נ י
ש ק ר ה ה ו נ ל ת ש ו ע ת

(א) עודנו בודהא המבורך יושב תחת אחד
הכרושים עמוק במחשבותיו כמה יושע העולם,
והנה שני אנשים רוכבים על גמליהם, נושאים
שקים ואמתחות. ויהי בראותם את בודהא וימתרו
להכריך את גמליהם, ויגשו אליו ויאמרו: שלום
לך!

(ב) ויבן בודהא כי אנשי חמד חמה, וישאל
אותם איך מטרת הפצם. ויען אחד ויאמר: שני
סוחרי המלך אנחנו. טאפוסה שמי, ושם עמיתי
בהאליקה, ומי אתה אלופי דגול מרכבה? הן
הכרת פניך ענתה כך כי רוחך עומה שלוח כשלמה
ותפארת השלום על שפתיך הוצקו.

(ג) ויען בודהא ויאמר: אל-נא, אחי, 'בך-
אדם הנני כמוכם ואין יתרון לבן-אדם על בני-
אדם. לא צדיק אנכי ולא בין הקדושים חלקי. רק
את האמת אני מבקש והיא נר לרגלי.

(ד) ויוציאו מאמתחתם ממעמים ממגד הערין
לאמר: לא בשר בהמה ועוף ודגה כי-אם עוגות
אורז ודבלת תאנים וחלות דבש, מזמרת הערין
אשר אין רצח בממעמיה ואין הרג בארוחתה, וישבו
שלשתם על דבשת הגמל ויאכלו, ואחרי כן הוריד
טאפוסה נאד מים וישתו שניהם לרויה, אכן
לבודהא נתנו חלב לשתות.

(ה) וימאן בודהא לשתות החלב לכדו ויאמר:
כמוני כמוכם, כי חוקה אחת לשר ושוע, לחכם
ונבון, לעני ובער. כל אחד מאתנו נולד, יחלה
וימות. כל משא פנים מבני-אדם לבני-אדם תועבת
אמת. וידבר להם בודהא על עטמאן ועל נירבאנה
עד כי בא השמש.

(ו) וידבר בודהא את השירה הזאת לאמר:
(ז) אשירה לנירבאנה משגבי,
ואת נשברי-לב בהדר ארנין.
דורות אין מספר נפשנו נדדה,
בישימון-החיים, בעבותות קשורה.
שנות נצח מני-קדם לשוא בקשנו
שורש כל רע, חומר כל רשעה.
מדוע רצח ושוד, חמס ומרמה,
משטמה ושקר, פומצת הלב?

למה קללת סמסערה, עברה וזעם,
נקם ונגף, הוות ושכר ?
בקשנו מצאנו וכמלים אחכירה :
נירבאנה מעוז לתחלואי גבר,
נירבאנה מפלטי, צור ישע לבני-תמותה.

ח) ויהי בהפרדם ממנו, וישתחוו אל בודהא
גוטאמה ויברך אותם לאמר : אשרי האיש אשר
הלך בדרכי דה א ר מ ה , הוא האמת, ורחמיו
על כל חי תורתו. אשרי האיש הלוכד את יצרו
ואהבת רעהו נטועה בלכו. השכל וידוע כי בלעדי
צדקה וחסד וחמלה—מה אנוש להתפאר בחכמתו
ובגדולתו ? הן כפרד במסג ורסן יתהלך מדחי
אל דחי ואך חושך ישופנו. צדיק ראיתך, ט א -
פ ו ס ה , ועמיתך, ב ה א ל י ק ה , בר-לבב כמוך.
לכו והצליחו. נר החמלה לא ידעך בלבבכם ורוחה
תשאר לנצח-נצחים.

ט) וישאו את עיניהם אליו ויעמדו משתאים,
כי קרן אור פניו ויאמרו : באורחותיך נלך כל ימי
חיינו, כי אור גדול זרוע באמרתך משיבת נפש,
נפלאות בתורתך.

י) וישכב בודהא גוטאמה על העשב תחת
ב ו ד ה י ד ר ו ס ה וישם שמלתו למראשותיו

וירדם. ויהי כעלות השחר וישקף בודהא על פני חכבר סביב וירא מרחוק עלמה מתנהלת לאטה ואמתחת על שכמת. ויהי כי קרבה לגשת אל אדונה ויכר בודהא את העלמה כי נאנדה היא בת רועה עזים וככשים אשר סעדה את לבו בחלב ותאנים בצר לו.

יא) ותאמר נאנדה: אלופי ורוזני, ידעתי גם ידעתי כי פעלתי עון לשוב אליך אחרי כי צויתני לשוב אל בית אבותי. אך קצתי בחיי ואם שלח תשלחני גם הפעם עז עמותה, כי באשר תלך אלך גם אני.. הדריכני במעגלי קדשך להנזר מן העולם כמוך ובצלך אהיה בכל אשר תפנת. נא אל תשלחני מלפניך ואל תשליכני מפניך.
יב) ויכט בודהא על נאנדה ברוגז וכרחמים ושפתיו נאלמו דומיה.

ב א ו ר .

ב ו ד ה י ד ר ו מ ה , האילן אשר בצלן ישב
בודהא נקרא בשפת סאנסקריטית ב ו ד ה י ד ר ו מ ה
(אילן החכמה) והוא עץ-הדעת אשר משוררי הודו
גמרו עליו ההלל בשירים ורמזים, ומפרשי הבודההית
דרשו מה שדרשו. גמירא היא בפי המאמינים כי
החכם היון-טצאנג מארץ הסינים מצא את אשל
בודהא בודהידרומה י"ב מאות שנה אחרי מות בודהא.
בודהא עזב בית אביו להנזר מן העולם בהיותו בן
שלושים ומת בשמונים לימי חייו. צא ולמד כי בודהא
דרש בפומבי כחמישים שנה בעיירות ובכפרים ואי-
אפשר כי הוא דרש כל נאומיו או אפילו שליש מהם
תחת אשל בודהא הנזכר.

א ש י ר ה ל נ י ר ב א נ ה . השירה הקצרה של
בודהא בפרק שמיני נכנסה בספר התפלות להבודההים
והיתה לראש פנה בעבודתם כמו הפרק הראשון בקוראן
של מחמד הנקרא „סוראת אל פאתיחא“, אשר נאמרה
כמה פעמים ביום כעין שבח והודיה. השירה של

בודאה גם בדוקה ומנוסה כעין סגולה ונאמרת בשעת הסכנה.

המפרשים ודורשי רשימות בכתבי בודהא מצאו רמז על גלגול הנשמות בהשירה „דורות אין מספר נפשנו נרדה“, ותלמידי בודהא מספרים, כי גם נשמת בודהא נתגלגלה אלפים ורכבות פעמים באנשים שונים עד כי זכתה לבוא בגוף בודהא-גוטאמה. האנדה אשר יסודה בשירה נשנבה מספרת, כי טרם נכנסה הנשמה הצחה בגוף גוטאמה שעתיד להיות בודהא היתה בגוף פועל המתפרנס מיניעי כפו. פעם אחת הלך הפועל ביער לחטוב עצים וראה לביאה מפרפרת בצער הרעבון בין החיים והמות, וגם בניה, כפירים קטנים, שכבו אצלה באין אונים ומזיירעב. ויעמוד הפועל ומאד נכמרו רחמיו על הלביאה וילדיה ויקרא: „אלה הילדים מה חטאו? עוד לא טרפו בשר חי מיום הולדם ומדוע ינועו ברעב?“ ויגש הפועל הרחמן אל הלביאה וישכב אצלה על הארץ ותאכל הלביאה מבשרו ותתן גם לילדיה, וכצאת נשמתו יצאה בת-קול מן השמים ואמרה: יען כי הקדשת בצדקתך ונתת צדקה את כל גופך ובשרך, נשמתי עתידה לכנוס בגוף בודהא-גוטאמה. אנדה של הבל? אבל עשירה מאד בשירה וברגשי רחמים.

פ ר ק ת ש י ע י .

בשוב בודהא אל בית אביו

(א) וישמע המלך סודהודנה כי גוטאמה בנו הגיע אל מחוז ראגיה-גריה הקרוב לגבול מלכותו וישלח אליו מלאכים לאמר: בני מחמדי, מאד נכסוף נכספתי לראות את פניך טרם צמות, כי זקנתי. שמעתי כי חוננת באמרתך הצרופה כל שומעך, ומדוע תמנע את לקחך הטוב מאביך ומבני ביתך?

(ב) ויבואו הצירים אל גוטאמה ויאמרו: שלוחים אנחנו אליך מאת עגאתה אלופנו. כי אביך המלך מחכה בכליון עינים על בואך אליו כשושנה מצפה על קרני השמש לנשק מלכה רסיסי לילה. בא עמנו היום, כי מחר „אופאבאמתה“ (יום השבת) יום מכובד לשמוע מפיו אמרי-שפר.

(ג) ויען גוטאמה המבורך ויאמר: בנפש חפצה אמלא משאלות אבי ואכבדהו ובכבודו

אכבד, ויפן אל נא נדה בת הרועה אשר הלכה עמו בדרכו לשרתו ויאמר אליה: בואי עמדי, כי נפש פתורה ראיתיך ורוחך ברה כבדולת.

(ד) ויסעו מראגיה-גריה ויחנו במאג'דה, ויסעו ממאג'דה ויחנו בקאפילבסתו, עיר המלך, והשלשה צירים נהרו אחריהם רחוק כמטחוי-קשת, ויעמדו כולם מעבר לשער העיר, והקול יצא בכל עיר המלך כי גומאמה אשר חלף והלך לו בארץ נוד להנור מן העולם זה כשבע שנים לבקש אור האמת, שב אל בני ביתו צדיק בכל דרכיו, בודהא בכל הגיונותיו.

(ה) ויצא המלך סודהודנה לקראת בנו התמים בלוית יועציו ושריו, ויהי כאשר רצה המלך את בנו מרחוק וימלא לבו גיל, ויקרא: מה נעמה לי לחזות את הדרת פניך בקודש! מה טובו הליכתך בטוהר וברק זוהר עיניך המפיקות חכמה ודת!

(ו) ויכר גומאמה את אכיו וירא כי מאד מאד נכמרו רחמיו עליו בהביטו ברוגז וברחמים על לבושי עוני עליו ועל אדרתו הבלועה כאדרת אביונים וענוי-ארץ.

(ז) ויושט המלך את ידו לבנו ויחבקתו ויאמר: בני אתה, יוצא חלצי ובכל-זאת מת רחקה נפשך

מנפשי! כי אתה בני עלית על כמתי הקודש, שרית עם היצר ותוכל לו. עזבת את בית אביך, נסיד נעים, והיום בודהא טהור ראיתך. נא, בני, הענק תעניק גם את אביך בחכמתך הנאדרה בעוז עליון, וקדשני ברוח פיך.

ח) ויכרע גוטאמה לפניו וישאל בשלום ובשלום רעיתו ובשלום בנו הילד ויקם ויאמר: אור האמת יזרח עליכם להורות אתכם את דרך האמת אשר תלכו בה וארוכתכם מהרה תצמיח.

ט) ויען המלך ויאמר: שלום לי ושלום לכולנו — אך השלום במעוני עומה ערפל וענני-עצבון מזה היום אשר עזבתנו לאנחות. אני אביך אקונן על בני, רעיתך מר תבכה על אישה, ורק בנך הוא חמדת שעשועינו, הוא מזור וצרי לכל תחלואי נפשנו. שוב אלינו, בני מחמדי, וחדש אהבתך אלינו כמקדם ומאד ינעם לי לתת לך עד כל מלכותי.

י) ויאמר בודהא: ידעתי גם ידעתי חמלתך עלי כרחם אב על בנו. אולם הסר ממך עבותות האהבה אשר תקשורנה נפשך לנפש בנך והדבק בהן אהבת אמת לכל יושבי ארצך, לכל בני אדם באשר הם שם, כי כל בני-חלד בניך, כל בני-אדם

אחיך ורעיך, כי אהבת אמת לכל בשר עולה על
אהבת עממאן — אהבת אבות לבניהם ולאבותיהם
וכל הנלויים אליהם בכבלי הכשר. גוסאמה הייתי
בלכתי מכיתך לנוד באדן-נוד, ועתה בודהא הנני
להאיר עיני בני-תמותה באמת וצדק. בנירבאנה
החזקתי ונעימות נצה תעמרנה.

יא) ויחד חמלך בשמעו את דברי בנו ברן יחד
כל אמריו בזמרת האמת. ויחבקהו עוד הפעם ויבך,
גם נאנדה סחתה דמעה מלחייה. וילך בודהא גר-
מאמה לראות את רעיתו ובנו.

יב) ותמאן נאנדה ללכת אחריו אל בית אביו
וחדר רעיתו, ותשב תחת אחד השיחים.

ב א ו ר

ט א ת נ ע ת ה : הוראת המלה הסאנסקריטית הזאת "תמים בכל דרכיו" וזה התואר היותר נשגב שנתנו לבודהא, כי "תמים" רצונו לאמר לא לבד בצדקתו כי אם גם באנושותו הרוחנית: לו אוזן שומעת להקשיב כל קול דממה דקה ועין רואה לראות דברים מה שעין אדם פשוט לא תוכל לראות. ומפרשי בודהא דרשו על זה שנות מאות אחרי מחוקקיהם, כי הוא היה מבורך ב"ראיה אמתית" וב"שמיעה אמתית" לראות הכל אפילו בקצה ארץ ובנבכי הים, ולשמע צמיחת העשב על השדה, והוא שמע גם כן גידול הצמר על הצאן.

מפרשי בודהא בתיבת מספרים, כי בבוא בודהא בעיר המלוכה, הלך לבקר את קבר אמו סאי ה במרם ראה את פני רעיתו ובנו. והדבר הזה נוטה אל השכל. אבל מפרשי תורת בודהא בבורמה ובסין התנשאו על כנפי הדמיון בפירושם באמרם כי בודהא עלה למרום לטהר נפש אמו בקדושת נירבאנה, והם מספרים נפלאות מפנישת בודהא באמו בעלמא דקשום. אבל מפרשי בודהא בסילון מעלו מעל בתורת מחוקקיהם בנתנם האגדה של עלית בודהא במרום בנוף הנוסח של תורת בודהא. אחרי כי דלגתי על הספור הנפלא הזה בתרגומי העברי, מצאתי לנכון לתת האגדה הזאת בבאורי פה.

לפי המפרשים הנזכרים כאשר נגש בודהא אל קבר
אמו קרא הדברים האלה :

एतौस्मिन् पितरौ धारयंतु ते वा यमः संदत्ता ते मिनीतुः॥

„מלאכי-מליצים ינצורו התל הלז, יאמה יכבר
מעונך“. והדברים האלה נכתבו אז על קבר אמו. לפי
דעתי שגיאָה נסה נפלה בתרגום השורה הזאת בלשונות
העמים. ולפי התרגום שלי צריך להיות: „אנשי צדק
ימצאו מחסה בצל הלז (ואז) יאמה יכבר את מעונם“
כלאמר: בצל קבר אמו כל צדיק וצדיק יכול למצוא
מזור לשחוק על יום המות, יען כי אמרו על מאיה אם
בודהא כי מתה בנשיקה ותשחק בצאת נשמתה.

א ו פ א צ א ס ת ה : כך נקרא השפת של הבודהים.
כל שפת בודהי מתחיל בראש החודש ושמונה ימים
אחרי השפת ראש חודש יבוא השבת שני עד סוף
החודש. כהני פראמה בימי בודהא נהנו לקדש את
הלבנה בראש חודש במזמורים ובמחולות ובכום
ס ז מ ה והוא יין שרף שנעשה מתאנים. כאשר השתיה
לא היתה תמיד כדת, לא מאורע חדש היה לראות כהנים
שכורים מרקדים כשעירים כנגד הלבנה, ובודהא שפך
כמה פעמים קיתון של בוז ותוכחה על הכהנים האלה :
קדושים בעיניהם לשתות יין-ים ו מ ה עד דלא ידעי
בין ארור מ ר ה לברוך פראמה.

פ ר ק ע ש י ר י

מ ש א י ו ר ד י ד ו מ ת .

א) ויהי אחרי הדברים האלה ויבקש בודהא את אביו לתביאו אל חדר רעיתו. ויבוא תחדרה בברכים כושלות, כי הוגד לו: אשת נעוריך יושבת על הארץ נבוכה, כאומללה שכולה בכה תבכה על אבדן מחמדית.

ב) וירא בודהא את אשתו ויבהל. לא מרבדים יצועה ולא שש ופרגמן לבושה, לא תלתלים ולא קווצות על שערותיה, לא נזם-שביסים על מצחה ולא תמרוקי-נשים על פניה.

ג) ותקם ותגש אליו ותאמר: בואך ברוך, אלופי ונזר ראשי. מזה היום אשר עזבתני בחרתי בחיי נזירים גם אני: לחם צר וארוחת-אביון וגם שמלת עוני ככל עני-ארץ. בשר לא אכלתי, תירוש ויצהר לא שמתי בפי. זכרתוך בשכבי ובקומי, אזכרך על יצועי, ובאשמורת אויתי צל תפארתך.

ד) ויושיט בודהא את ידו לרעייתו ויברך אותה. ותקרא את בנה הילד רעהולי ותאמר אליו: הבט בני בבת עיני, הנה איש אמת מורם מעם נצב נגדך, והוא אביך. הבט עליו, תמים הוא בכל דרכיו, אביך הוא, ושאל בשלומי, כי בשלומי גם לנו שלום.

ה) ויען הילד: אל-נא, אמי, המלך סדהודנה אבי ולא אחר, ולמה רימיתני? ויצחק בודהא בצחוק קל מחולל נפש, וירם את בני ויחבקהו ויאמר: המלך סדהודנה הוא אבי, אבי אביך, כי אתה בני ואני אביך.

ו) ולא ידע הילד אם מהתל הוא בו או אמת יהגה חכו, וידום. ותאמר אליו אמו עוד הפעם: הן אביך צדיק בכל דרכיו ולא יעשה עול בשפתיו כי עיקשות-פה ולזות-שפתים רחקו ממנו כרחוק הארץ מגבהי-שחקים.

ז) ויאמר הילד: עתח ידעתי כי אבי אתה ושמחתני בנעימות פניך. בי אבי מחמדי אל תעזבני, שב אתנו הלום ובהודך נתעלם כל הימים.

ח) ויאמר בודהא: עוד לא הגיעה העת לשבת בביתי כי בראמה שלחני להאיר בני-אדם ולחקור את הדרך במה יושע העולם. זה כשבע

שנים אשר עזבתי את ביתי ביום החל חרמש בקמת. עולל רך היית אז ולא תזכרני. דבר אלי בני כי נופת תמופנה שפתיך.

ט) ויוסיף בודהא לדבר אל רעהולי בני: לא אוצרות זהב הבאתי לך ולאמך העדינה כי אם פנינים יקרים הנחמדים מפז רב: הבאתי לכם אור האמת ונוגה הצדק.

י) עודנו בודהא מדבר ויאספו כל שרי המלך ויועציו ושרי הצבא לשמוע לקח ט את אגעתה, ויבט בודהא כה וכה, וירם את שתי ידיו ויאמר:

יא) נאום גוטאמה בשוכו אל בית אביו במעון רעיתו. נאום בודהא בני סודהאָנה: משא יורדי דומה! שאו עיניכם וראו את מי-זדונים אשר אפפנו בצרצות החיים. מה אנש להתהלל בחכמתו, להתפאר ברכושו! מה בן-אדם כי ילכש נאות כשריון ובגודל-רמיה עוז יתאזר! הן כל אדם נולד, חי ומת. צמח ורקב נפגשו, לידה וקבר נשקו. שמעתם כי בראמה אל שניא-כח ולא יעשה דבר אם לא גלה סודו לכהניו. חגידו לי: האם אלהיכם הציב כל גבולות ארץ לתגביל מדינה ממדינה להפריד ממלכת גוי מן ממלכת גוי, להבדיל בין לאום ולאום עד כי תמלא

תארץ מלחמת חרב וחמס, בהשתפכנה נפשות
 חללי חרב וחנית כמים לים מכסים? הלא כחני
 בראהמה הורו אתכם כי לגדולתו אין חקר, כי
 הוא מפר מזימות השמן וכינת מרצחים תמתתר,
 יען כי בראהמה בוחן כליות אנוש בכל עת לתת
 לאיש איש כפרי מעלליו. אם כן למה זה הלחץ
 והמצוק באהלי תמימים וישרים, שמחה ורויה
 בארמון רשעים ובני בליעל? למה המשטמה בין
 איש לאיש וזעם הקרב בין לאום ולאום? שאו
 עיניכם על זרם חיינו השוטף, ומה עיניכם תחזינה?
 איש איש אחרי תענוגי שוא ירדוף ואל תאוות
 חבשר נפשו ערנה. איש איש שופך דם נקי
 ורוסמות אלהיו בגרונו להצליח בחרבו ובקשתו,
 איש איש מבקש מנום מרשת המחלה, מפלט
 ממוקשי מות למען יאריך ימיו בחיים, למען בני-
 אדם יאריכו בכשרם שלהבת האכיונה עד רדתם
 בבאר שחת. האין זאת כי התכל מלאה סמסערה
 (תהפוכות ותשתנות) אשר נעלמה מכהני בראהמה
 ומנבניהם? מי ימלל קללת ס מ ס ע ר ה .
 נורא, היא גם נשגבת, לא אוכל לה, יום
 ליום יביע י א מ ה (תמות) ולילה ללילה
 יריע אפס, ונשגב שם נירבאנה לבדה בכל

ג. ז ל י ק ו ב י ז

העולם, כי האמת נפש נירבאנת והאמת תקום
לעד, בל תמוט. הרי יורדי דומת! הלנצח מאור
עיניכם הוכה בסגורים?

ב א ו ר

יאמה (מות) נקרא גם כן יאמה־ראניה, מלך המות, המפקד בשבט עברתו, לפי אמונת הבראהמים. ההבדל בין השטן מ ר ה ומלאך־המות י א מ ה בזה: הראשון אין לו עסק במתים כי־אם בחיים, וכל מגמתו ללכוד הצדיקים בחייהם, אבל יאמה שולט בשבט אפו גם על המתים אחרי כי שבקו חיים לכל חי. לפי אמונתם יאמה עומד על פתח הקבר כשיביאו נפטר וקורא בצחוק „הלצה הלצה בדרך הסלולה עתיקת־יומין אשר פה עברו גם אבותיך“.

मेहि मेहि पश्चिभिः पूर्वैभिर्यत्रा नः पूर्वे

माता पुत्रं यथा०

תנו כבוד ליאמה שאינו מדבר להמת ברצח וברונו כמלאך־המות אפאפ אצל המצריים חקדמונים. כאשר כבר בארנו לא האמין בודהא לא במרה ולא ביאמה, לא במלאכים ולא במזיקים ובכל מקום שהוא זוכר מרה רצונו לאמר השטן אשר ביצר אנוש, יצרו

ג. ז ל י ק ו ב י ז

הרע, ובכל נאום אשר בודהא קורא יאמה בשמו, כונתו
על המות פשוטו כמשמעו כי אין לבודהא עסק
בנסתרות, לא במלאכים בנבהי־שמים ולא בשעירים
בשאל מתחת.

פּרֵק עֲשֵׁתִי-עֶשֶׂר.

הֵן בַּמַּפְעֵלִיּוֹ יִטְהַר גִּבּוֹר.

(א) וַיְהִי בְנִסְמוֹעַ בּוֹדֵהָא גּוֹטְאָמָה אַחֲרֵי הַפְּרָדוֹ מִבֵּית אָבִיו וּמַחֲדָר רַעִיתוֹ וּבְנֵי וַיֹּאמֶר: אַהֲלֵלְךָ, שׁוֹכֵן מְרוֹם, וּבַמַּפְעֵלוֹתֶיךָ אֲרַנֵּן, כִּי בִדָּד בָּאתִי אֶל בֵּית אָבִי בְרוּחַ נִכְאָה וּבִלְבַב מֵלֵא חֲלַחְלָה וְעַתָּה בְלוּיַת אֲנֹשִׁי צְדָק וְאִמַּת יִצְאֵתִי מִשָּׁם.

(ב) כִּי נִהְרֹו אַחֲרָיו רַבִּים מֵאֲצִילֵי הָעִיר וּמִדַּלַּת הָעַם לְשִׁמוֹעַ לְקַחֹו וּלְלַמּוֹד נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתוֹ. וּבִין שׁוֹמְעֵיו אֲשֶׁר גָּזְרוּ אֹמֵר לֵלְכֵת בַּעֲקֻבוֹתָיו הִיוּ גַם אַרְבַּעָה בַחֲוֵרֵי-חֲמַד אֲשֶׁר עֲזָבוּ אֶת מִשְׁפַּחֹותֵיהֶם לְהִנָּזֵר מִן הָעוֹלָם כֹּאֲשֶׁר עָשָׂה בּוֹדֵהָא-גּוֹטְאָמָה.

(ג) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת אַרְבַּעָה גְבוּרֵי-הָרוּחַ: הַנְּסִיךְ עֵנָא נְדָה, וְהוּא בֶן אָבִיו אֲשֶׁר נִוְלַד לוֹ מֵאִשְׁתּוֹ פְּרַאגִּיא פֶּאמִי אַחֲרֵי מוֹת רַעִיתוֹ מֵאִי אֵה — אִם בּוֹדֵהָא. וְשֵׁם הַשְּׁנִי דִּי בַּאֲדָטָה, וְהוּא

שאר-בשרו, אחי רעיתו. ושם השלישי ופעלי הגלב, ושם הרביעי אנו רודה א, והוא חכם-לב במחקר ודעת, כי הקדיש מבחר שחרותו לתעלומות החכמה והחקר. מלבד אלה הנקובים בשמותיהם, נהרו אחרי בודהא עוד עשרה צעירים וישישים ונברכו בו ממזרח שמש ועד מבואו.

ד) וגם נאנדה בת הרועה התנהלה לאמה אחריהם. ותאמר נאנדה להנסיך ענאנדה: נפשי יודעת מאד, כי לא יעשה בראהמה דבר כי אם גלה סודו לבודהא. וישמע בודהא שמץ מדבריה ויגער בה לאמר: אל-נא, אחותי, לא תדמיוני לבני-מרום אשר את תאמיני בהם, כי בן-אדם אנכי כמוכם כולכם. מבטן אמי יצאתי כיתר מכני-תמותה, כמוכם אני חי ולוחם עם יצרי, וכמוכם אמות וזלעפות-המדבר תשאינה את רוחי. אין יתרון לבן-אדם על בני-אדם מיום הולדו עד שובו לקבר.

ה) וימצא ענאנדה חן וחסד בעיני בודהא מכל הנלויים אליו, כי נפשו קשורה בנפש בודהא עד יום מותו, ובלכתם בדרך לא נפרדו.

ו) ויהי ממחרתו ויבואו אל נהר גנגיים ויאמר בודהא לענאנדה: שא עיניך וראה מעבר הנהר נגבה. מה-נעמו תועפות הרים לבושי מכלול

וירקרק חרוץ! הבט קדמה עד שפת סבכי היער,
קברים הם! הידעת כי בחיק האופל אשר בכל
קבר טמונים בני-אדם אשר התהלכו על האדמה
בגאות ועבדו לאיליהם תאות הבשר ורצח,
משממה ונקם?

(ז) ויען ענאנדה ויאמר: אין חרצובות למות
ואין בית הבחירה לשנת-עולמים. מאד נכסוף
נכספתי כאשר יבוא יאמה (המות) לקחת את רוחי
וצמותה — אזי פה על נהר גנגים שכבתי ואישנה,
כי המקום הזה קודש הוא.

(ח) ויצחק בודהא לאמר: לזות-שפתים
אמרתך, ידידי, כי כל מקום על-פני האדמה תחת
השמש קודש הוא, יען כי אין הבדל בין כברת-ארץ
טהורה ואשר איננה טהורה. כל הארץ וצאצאיה
מצלם אחד יצאו. קודש וחול רק ביד צדיק ורשע,
במפעלות איש תמים או במעללי בן-בליעל.

(ט) ויאמר ענאנדה להמחוקק: מה-נעמו לחכי
דבריך הנשגבים, מה-עמוקה ארשת-שפתיך! גל
עיני, אלופי, לחזות בנועם תפארת הגיון לבך
ורוממות רוחך.

(י) ויחס אותו בודהא ויאמר: לא עת עתה
להתעלם בברכות איש לרעהו, כי את האמת אנו

מבקשים. מי הוא האיש אשר עליו יאמר איש טוב? איש אשר רק טוב וחסד ירדוף, שומר את דתו ובאמונתו יחיה. מי הגבר שומר דתו ואמונתו? צדיק תמים הנודר נדר לאמר: באמת החזקתי ולא ארפיה. מי הוא גבור? איש אשר רוח כביר לו ושגיא-כח בנפשו ללכוד את עצמו, ובמלחמתו עם היצר ידו רוממה להכות את יצרו חרמה. מי הוא חכם? איש אשר מבשרו יחזה סוד אל-אלהי-הרוחות, ובעיני בינתו בין יבין נסתרות התבל וכל אשר בה.

יא) ויוסיף בודהא לדבר ויאמר: ראן, אני נותן לפניכם חמשת הדברים: א) לא תרצח כל חי, ואחת היא אם הוא הולך על שתיים כמוך או על ארבע או זוחל על גחונג במעיפי הסלעים, אן פורח תחת כנפי הענן ממעל, או חי בנבכי המים מתחת. ב) לא תשלח ירך לקחת דבר מעמיתך אם לא נתן לך בנפש חפצה. ג) לא תכזב, כי השקר עושה שמות בארץ ואחרית כזב — שערוריה. ד) יין ושכר אל תשת לרויה, כי לץ נבזה היין והומה שכור. בבהמות השדה ובחיתו יער שכורים אין,

תּוֹרַת בּוֹדָה א

רק בני-אדם ירדופו אחרי המארה הזאת, וכי
נשבעתי כי קללת השמן רובצת על השכור.
ה) לא תתן למנאפת חילך ותרחק מן השגל גם
כהגיון לבך.

יב) וכדברו קרן אור פני בודהא וכל שומעיה
ראו את הקולות, חמשת הדברים, ויאמינו בבודהא
ובאמרתו, כי שוכן-מרום שלח אותו על-פני האדמה
להאיר כל בשר בברק חכמתו ולהביא נוגה
במחשכים, כי במפעליו יטהר גבר.

ב א ו ר

תורת בודהא נחלקה לשלשה חלקים: (א) „סותרת“ אשו בו יבואו נאומיו, דרשותיו ואמריו. (ב) „בינאיאת“ והוא כולל אמרי-מוסר ותוכחה. (ג) א ב י ד ה א ר מ ה והיא חקירות בפילוסופיה, בדברים העומדים למעלה מן הטבע. בפרק אחד-העשר הזה אשר גמרנו תם ספר ראשון. אמרתי בהקדמתי, כי בודהא חי כשש מאות לפני חורבן בית-שני — אבל תורתו נתקבצה לספר אחד מאתים וארבעים שנה קודם מספר הנוצרים. לפי הפסוק בפרק ראשון גוטאמה שעתיד להיות בודהא עזב את בני-ביתו בהיותו בן חמש-עשרה שנה, אבל לפי מפרשים אחרים בסין, בבורמה ובסילון היה בן שלשים בהנזרו מן העולם.

בלי ספק כי גוטאמה טרם עזב את בית אביו היה רגיל להתודה על חטאיו פעמים בחודש לפני כהני פראהמה, כנהוג אצל הפראהמנים. אבל מזה היום שזכה להיות בודהא וימאס בכהני פראהמה, הזהיר לכל שומעיו, כי אין כהנים ואין כומרים לבודהים, באמרו

תּוֹרַת בּוֹדֵה א

כמה פעמים, כי כל בודהי נאמן הוא כהן לעצמו, ולא
לאחרים — „כולנו כהנים לאל עליון נפש העולם“ דרש
בפומבי.

פ ר ק ש ל ו ש ה - ע ש ר ה .

והתקדשתם למען תמהרו.

(א) זאת תורת בודהא אשר דבר לשומעיו על שפת היאור גאנג'ים.

(ב) עשר תועבות שקץ תשקצינה את כל מפעלות אנוש והיו לגועל-נפש. והיה אם תסירו את עשר התועבות מלבבכם אזי כל מפעלותיכם יערבו לאביכם בשמים ולבני-אדם על האדמה.

(ג) שלשה פשעי הבשר וארבעה פשעי הלשון ושלשה פשעי המחשבה. שלשה פשעי הבשר: רצוח, גנוב ונאוף. ארבעה פשעי הלשון: דובר שקרים, הולך רכיל, מקלל איש ודובר דברים שאין להם שחר.

(ד) שלשה פשעי המחשבה: איש-איש אשר יתאז לרכוש רעהו, השונא את עמיתו ונוטר נקמתו בלבו למשנאיו.

ה) לכן הנני נותן לפניכם היום את הדברים האלה. ארור האיש השופך דם רעהו, אך אם יתנפל עליך להרגך וחיידך תלואים לך מנגד, הכה תכה את הרוצח אם אין לאל-ידיך לגרש אותו מפניך בלי שפיכת-דם. שפוך חמלתך גם-כן על כל יצור אשר רוח חיים באפו אם אין דרכו לטרוף מרף איש או בהמה או חיה נאלמה. הורג נפש ועושק רכוש רעהו ענוש יענש כרשעתו, וגם בענשך אותו אל תנח ירך מן החמלה ורחמים.

ו) לא תעשוק הן במאזני-שוא והין-שוא והן בדברי חלקות אשר בשקר יסודם. עזוב תעזוב את רעך להתענג מפרי עבודתו, ולא תקפוץ את ירך מענוי-ארץ ומעניי ארצך, כי-אם פתוח תפתח את ירך לתת פזור לאביונים הרעבים ולהציל ממוקשי מות את כל אומלל המפרפר בין החיים ובין גיא-צלמות.

ז) לחם עצלות לא תאכל ועל תשועת בן-אדם אל תשען, פן תורש והיית לשנינה בפי כל רואיך. יש מתרושש ונשאר בחוסר-כל, יען כי השליך יהבו על המנחשים והמכשפים אשר שקר בדבריהם, כזב בחזיונותיהם.

ח) בפתרון הכוכבים אל תאמין ואל תפן אל

אותות השמים וכל צבאם, כי הכל המנחשים והידעונים, שקר נביאי השמש והירה, חזון תפל ורעות רוח חזו לך. ובערת אבהיג'נא מקרבך, והדבק באמת לעבדה בלבב שלם.

(ט) ויהי כאשר כלה בודהא לדבר ויאמרו כל שומעיו: יהי שמך מבורך מים ועד ים, כי באמרותיך תכבה אש היצר בלבב בן-אדם, וכל דבריו מרפא לנפש כל חי. נעשה ככל אשר צויתנו.

(י) וכל שומעי בודהא וגם כל עצי היער וכל הצפרים על ענפיהם וכל הנחלים וכל אשר בהם וכל חיתו השדה וכל רמש שמעו דברי הנדר אשר צלצלו מעולם ועד עולם בקול אדיר שובר סלעים, ותרעד הארץ ותגעש.

(יא) ויחרד השמן מרה חרדה גדולה, ובני-שעירים בממלכת האופל צעקו בקול מחולל מוסדות תבל: אבדנו, אבדנו.

(יב) ותגש נא נדה בת הרועה אל בודהא גומאמה ותשק כנפי אדרתו מנשיקות פיה. ויחר אף ופעלה הגלב ויקרא: לכי הלאת, נאנדת, אל תגעי באלופנו כי קדוש הוא, ותחזיק ידו בשמלתה האדומה הפרושה על שכמיה ויפלו ארצה

לולאות הרקמה אשר על זרועותיה, ונאנדה
נבוכה.

יג) ויגער בודהא בהגלב ויאמר: ופעל ה!
מה עשית כי שלחת ירך על הנערה? אין רעל
בנשיקותיה על אדרתי ולא אכשל. הדרת פניה
כולה אומרת כבוד והלילה לך להבנות נפש עלמה
טהורה, כי תפארת רוחה עולה בד בבד עם יפיה.

יד) נאנדה נצבה כזוית מחוטבה ואין קץ
לשמחתה בשמעה דברי בודהא. ותבט עליו בנועם
עיניה וברגשי חן, ותמלסל בשערות ראשה פעמים
ושלש, ותשם את לולאית הרקמה על זרועותיה
ותשחק בשחוק משיב נפש, ותאמר בקול דממה
דקה: „אום נאהמו בה אגאבאטי
גוטאמה“, לאמר: ברוך המבורך גוטאמה.
טו) ויהי בטרם צוה בודהא אותם לשבות
ולהנפש מלקחו ויאמר להם: כל אמרתי אשר
שמעתם מפי על שלשה דברים עומדת.
והתקדשתם למען תטהרו.

כ א ו ר

מה רבו הפירושים אשר מפרשי הבורהות האריכו
לבאר בדבר פרק י"ג הזה. לא אגזם באמרי כי ספרים
שלמים מלאים חקירה וגם פלפול נכתבו בסאנסקריטית.
סינית, יאפאנית. כמה ישיבות באסיה המנגחות זו
את זו בהלכה ירדו גם כן לעומקא רדינא בהלכות
רציחה, גולה, גנבה ויתר ההלכות הנזכרות בפרק י"ג.
למותר יחשב להלאות את הקורא עם כל מפרשי
הבורהות במדינות אסיה, שמות המפרשים ושיטותיהם,
אבל נחוץ לדעת, כי ראשי המפרשים נחלקו לשתי ישיבות
גדולות: בית-הינאיענה אצל הבורהים באסיה
הצפונית ובית-מאהעיענה אצל הבורהים
באסיה הדרומית. בית-מאהעיענה אומר, כי אמונת
הדת נמשלה לאניה גדולה אשר בה יעברו הצדיקים על
משברי הנהר סמסערה לבא בשלום אל חוף נירבאנה.
בית-הינאיענה אומר, כי אמונת הדת היא מרכבה קטנה,
עגלה פשוטה המובילה את המאמין אל מטרת חפצו
לחשועה — ופליגי בית-מאהעיענה ובית-הינאיענה גם
כן בכמה דברים הנוגעים לענין הלכה ודיון לסדר התפלות.
זה לא כבר קמה ביאפוניה כתה חדשה, כת מתקנים
ראציונאליים כמו כת הריפורם שלנו, והם גזרו אומר,

תּוֹרַת בּוֹדֵהָא

כי שתי הישיבות הנזכרות על אדני הכל הוטבעו, כי
פלפוליהם אינם אלא דברים של מה בכך המגלים פנים
בתורת בודהא שלא כהלכה. המתקנים היאפונים האלה
באו בצוהרה גדולה לכל בתי-הספר בזה הלשון:
„ושננתם לבניכם רק ספרי פִּי טִי ק ה , כלומר תורת
בודהא. אבל אסור ללמוד עמהם ספרי ג' א ט א ק ה ,
והם ספרי האגרות המלאים נסים ונפלאות המתנגרים
לרוח בודהא והפילוסופיה התיאולוגית שלו.

פ ר ק א ר ב ע ה - ע ש ר

השומע צעדי-נמלה ישמעכם

א) ויהי כשנתים אחרי צאת בודהא מבית אָביו עם כל הנלוים אליו, ויאמר בודהא גוטאמה לאמר: אתם נצבים היום לשמוע ממני את התורה „דהארמה-פאדה“ (מעגלי אמת), הוא הנתיב אשר שם ישכון אור עליון, נוגה מישרים. ב) זאת תורת דהארמה-פאדה: כל מפעלי אנוש ומעלליו היום ובקרב הימים ילדי מחשבותיו המה, כי מפעליו הטובים ומעלליו הרעים כלם כאחד צאצאי מחשבותיו, ילדי שרעפיו. אם תראה איש אומלל נאנח בשכרון מתנים באָמרו „אפפוני תלאות אין מספר“ אמור לו כי בנפשו הביא את השערוריה על ראשו, יען כי לא אָבה לשמוע לקול מוריו לטהר את לבו, ומזימותיו הולידו את רשעתו וכל יגונה, ומפעלי ידו הכבידו עליו עבטיט כרחים על צוארו.

(ג) איש איש לו עוז ותעצומות לבער הרע מלבו ולהסיר מנפשו את הקמשונים והחרולים. ראשית חכמה טהרת הלב, ואיש איש החפץ בטהרת-הקודש, הוא לכדו יטהר לבו, ואל ישען על כהן ונביא, גואל ומושיע בכני-אדם.

(ד) דה ארמה פאדה תאיר גס-כן כל נתיבותיך בחייך על האדמה: איש אשר ימאן להשכים בבוקר ולקום ממשכבו לעשות מלאכתו, איש אשר יחדול להיות עזר לעמו ולעדתו בכל אשר לאל ידו — איש איש אשר יאמר לעצלות „אחותי את“, לא ימצא דרך האור בחיים וצך חושך ישופנו כל הימים.

(ה) אם יאונה לך בדרך עצל המקלל את יומו, אמור לו: אם עצלת, לבדך תשא, בן-מביש!

(ו) אם ראית כהן עליון או איש חכם-לב בחקר ודעת והוא מר יאנה על אשר בני-אדם רחקו ממנו ולא אצבו לשמוע לקחו הטוב, אף אתה אמור לו: אם חפצת להורות רבים ללכת בארץ מישור, קום והיה להם למופת, כי כל מגיד דברי-אמת לשומעיו, חוקים ומשפטים לאחרים, והוא לא עשה כן, לשוא כל עמלו, כי דבריו לא יעשו תושיה.

(ז) זכור כי אדון-עולם, נפש התבל וכל אשר

בה, לא יחפוץ בתפלות ארוכות וכתחוננים בקול-
רם ובאנקות תמרורים, כי אדון-עולם הוא שומע
קול המיחלים אליו בדבור אחד. הן הוא שומע גם
מחשבות אנוש, כי הוא שומע צעדי נמלה על
השושנה ומקשיב לפעמי עש על יריעת-ארגמן.

ח) מי הוא חכם ויבין זאת, כי שקר החקר
בדבר שם יוצר-הכל, אם בראהמה שמו או בשם
אחר יקרא? לכן אל תבהל ברוחך לכעוס אם כל
עם ועם קורא את אלהיו בשמו אשר ערנה נפשו
בו. שם יוצר הכל „אמת“ בפי כי אמת עמרת
בונה עולם, והיא נזרו לעד.

ט) והיה אם יבוא איש צדק דובר מישרים
ויאמר כי שם אלהיו לא „דהארמה“ כאשר אני
מצוה אתכם, כי אם „ג'ין-מאיאה“ (שכל הנצחי),
הצדק גם אתו, כי כל שמות היוצר אשר על יד
חקר הוטבעו כנים הם, ובושתי וגם נכלמתי לראות
כהני בראהמה וכהני אלהים אחרים שונאים זה
את זה באמרם איש אל רעהו „לכו ונוכחה: מה
שם אל אלהי עולם כי תדע?“

י) אוי לאזנים שכך שומעות, כי רק דרך אחת
מובילה אל כסא רם מלך האמת. הן ראיתי אנשים
עולים על ראש המגדל בחצר המלך בימביסערה;

האחד עלה במעלות; השני הגיע אל מחוז הפצו בכבש; השלישי התנהל על סולם עץ, והרביעי בקש למפס אל מרום המגדל בסולם חבל — וכולם התנשאו על פסגת מגדל המלך, אף כי לא בחרו כולם בדרך אחת. גם הנתיבות המוליכים על במתי הדת בחצרות אל שונים זה מזה — ולכן כל האמונות הישורות אחיות הנה ולא תבגודנה אשה באחותה.

יא) חבט וראה את אור הנר, השולח אורו סביב בליל אופל: באור הנר עקרת הבית תתכונן להכין צנצנת חלב מחול במים לשבוע רעבון העולל ולעשות מטעמים לכל בני ביתה. באור הנר ישישים חכמי-לב וצעירים יושבים שאננים וקוראים בספרי חקר ודעת, אולם באור הנר גם מרצחים ושוודדי-לילה מכינים מצודתם לשחת, להרע, לשפוך דם ולשלול שלל. גם בשמו הקדוש כן: יש אנשים תמימים וישרים אשר בשם אלהיהם ידגולו וידאו על כנפי הטוהר. ויש רשעים ובני בליעל אשר בשמו הקדוש הם מכסים את רוע מעלליהם.

יב) זכרו תורת דהארמה-פאדה, עד אשר לא יבואו ימי המות ובן-אדמה כאבן דומם יוכל אל

הבור לתרדמת-נצח. הגוף ימולל ויבש ואיננו —
אולם מחשבותינו תחיינה לעד, כי מחשבות אנוש
והגיונותיו נמסרו לדור אחרון עד סוף הדורות,
כמו בושם הנרד והכרכום הנותן ריח גם אחרי
יבשם, ואין כארצנו המבורכת בבושם נרד ואהליות.
גם כל מחשבותינו והגיונות רוחנו כולם יעלו
פעמים רבות אין מספר על שפתי בני-תמותה והיו
למעשים. מחשבה טובה אם כל מפעל טוב,
ומחשבה רעה מחוללת כל מזימות רשע.
יג) על שלשה עמודים האמונה עומדת: על
האמת, נפש העולם, על החמלה על כל בני אדם
ועל כל יציר, ועל אהבה טהורה, אם נשמת כל חי.
יד) אשנה ואשלש: השומע צעדי נמלה
בשושנה והמקשיב לפעמי עש ביריעת-ארגמן
אמת שמו, וזה זכרו לנצח נצחים.

ב א ו ר

בהפרק הזה „השומע צעדי נמלה“ בודהא שופך כל נשמתו ורנשי רוחו הנשגבה, ולא אנום באמרי, כי עקרי תורת בודהא נתונים בהפרק הזה הנודע אצל בני הודו „פרשת דהארמא-פאדה“. לכאורה המלה „דהארמה“ בשפת סאנסקריטית הוראתה „צדק, חובות הלב“ ו„אמת“ בסאנסקריטית „סאטיא“ ולא „דהארמה“. אבל רבים ממתרגמי בודהא שוכחים כי בזמן שנכתב ונערך ספר „טריפיטאקה“ (תורת בודהא) המושג של „דהארמאה“ היה „ה א מ ת ה ג צ ח י ת“ אשר כל דרכיה צדק ומשפט.

בודהא אָמר „והמקשיב לפעמי עש“, ושהי מלין „ביריעת ארגמן“ נאלצתי להוסיף משלי, כי „עש“ בעברית תרתי משמע, א) התולעת הקטנה בלבושי משי וצמר, ב) שם אחד הנגללים באסטרונומיה — ובפחדו שמא לא ידע הקורא אם בודהא מרמז כאן על הכוכבים והנגללים ברום מרחביה או הוא מדבר מהתולעת הקטנה, הוספתי משלי „ביריעת-ארגמן“ להסיר כל טעות בפשט הפסוק — והוספות כאלה משלי רבות הנה בתרגומי למען ירוץ הקורא בו, ויבין כל ציור פיוטי אשר המחוקק

ג. ז ל י ק ו ב ו י ז

ההודי שם פנאומיו ובפתגמיו. ותקותי תאמצני, כי הקורא המלומד בסאנסקריטית לא יחשרני כי אני מגלה פנים בפודהות שלא כפשוטה.

דברי בודהא „ואין כארצנו המבורכת פבושם נרד ואהללות“ נתנו מקום לבעלי אנדה בהודו לברוא הגדה יפה, כי ארץ הודו מבורכת בכל מיני פרחים ושושנים וערוגות הפושם יותר מכל הארצות, יעז כי בודהא בהנגרו מן העולם נרד כמה שנים ולא היה לו בנר ללבוש, ונאלץ היה לכסות את גופו בעלי אילנות ובצמחים. ויהי אחרי מותו כאשר נתיבשו העלים והצמחים והחציר אשר בהם כסה בודהא את גופו, נתנו ריח נעים, יעז כי נגעו בנוף בודהא הטהור. גם סופרי ערב בימי הבינים השתמשו באנדה זאת על אדם הראשון אחרי כי אללאה גרש אותו מגן-עדן, וזה לשון הסופר הערבי הקדמון מסעודי :

قيل: هبط آدم بالمند على جزيرة سرنيب على حل الرموس
وطلب الورق الذي حصفه فيس فذرة الرياح لي لاد المند. ويقال
والله اعلم ان علة كون الطيب بارض المند من ذلك الورق.
وقيل غير ذلك. وانك خضت لرص المند بالسود والترنفل
والافاوية والمسك وسائر الطيب

„מספרים כי אדם נתגלגל (אחרי יציאתו מגן עדן) בארץ הודו על ההר רהון אשר על האי סרנדיב. הוא כסה את גופו בהעלים (אשר הביא מגן העדן), ואחרי כן כאשר נתיבשו העלים בא הרוח ופיזר את ריחם הנחוח בהודו. ויש אומרים — ורק אללה לבדו הוא יודע אם אמת הדבר — כי העלים האלה הביאו אוצרות בושם בכל ארץ הודו עד היום הזה. ומפרשים אחרים דרשו מה שדרשו מדוע ארץ הודו מבורכת באהלות, בקציעה, בנרד ושאר צמחי בושם.“

הדבר פשוט, כי הסופר הערבי מסעודי אשר התנודד בארץ הודו זמן רב לקח את האגדה הבודהית ונטע אותה בכרם האגדות הערביות אשר סופרי ערב רקמו על מעשה-בראשית.

דברי בודהא בדבר החקירות של הבל אם שמו של בורא עולם בראהמה או בשם אחר יקרא, מבוזרים במפרשים בזה הלשון: „המים נקראו בארצנו „אמבהאס“, ובמדינה הסרובה למחוזנו המים נקראו „פאני“ וגם „ואריא“, ובמחוז אחר „גיאלא“. אם כן השמעתם מימיכם מדון ומריבה בין יושבי האנשים לשבטיהם ולשונותיהם כי שם המים צריך להיות כך או כך? אם כן גם בשם הבורא אין צורך לריב בדבר שמות הנדרפים.“ רבנו בחיי בחובות הלכות

ג. ז ל ו ק ו ב י ז

שלו בנוסחו הערבי יאמר: „וללא“ אלסם מא נערפו
אלמוסאטטי, יא גיהאלין: האל ערפתהום? “ (לולא
שם (הבורא) לא ידענו את זה הנקרא בשמו, הוי
בערים, האם תדעוהו?).

פּרָק אַרְבַּע-עֶשֶׂר.

„בגדי-שרד לשרת בקודש למה?“

(א) ויהי מקץ חמש-עשרה שנים אחרי צאת בודהא מבית אבותיו עם כל הנלוים אליו, ויצא שמעו בכל ארץ הודו מים ועד ים. ובכל הארץ ממזרח שמש ועד מכוּאָה ממללים גודל בודהא, כי לחכמתו אין חקר.

(ב) ויבוא בשערי העיר בינארים, ויט שם אהלו. ויקהלו אליו יום יום נערים וזקנים וגם כל רוזני העיר וענוי-ארץ לשמוע לקחו, ופעמים בשבוע היו בין שומעיו גם כן אביו ורעייתו ובנו רעהולי.

(ג) ויהי שנתים אחרי שבתו כבינארים ותשמע ב י ש ע ק ה אשת צדק ויעלת-הן בעיר ש ר ע ב א ס ת ו את שמע בודהא ותשלח אליו מלאכים לאמר: אני ב י ש ע ק ה אמתך אבקשך, אלופי, לבוא בצל קורתך, כי חנני בראהמה ברכוש גדול, בשדות ובכרמים ובתים, בבקר ובצאן. הן

הגן הסוכב את מעוני לך ולהנזירים אשר עמך
אתננו למנחה להורות בו לכל שומעך.

ד) ובודהאן שעה אל מנחתה ויסע אל שרע-
באסתו בלוית רעיו, ויט בהגן פיר ביר עמה,
לאמר: „כרם-השמש“. ויום-יום הלך בודהא
בבית בישעקה לארוחת צהרים, והיא מעדה
גם את לבבות הנזירים והנזירות בכרם-השמש, כי
רק בודהא לבדו נקרא לארוחתה לשבת לשולחנה.
ה) ויהי ממחרתו ותאמר בישעקה:
אם מצאתי חן בעיניך, אלופי ונזר רוחי, נא לשמוע
את בקשתי אליך. ויאמר בודהא: דברי-נא,
אחותי, ואתן אוזן קשבת לדבריך.

ו) ותאמר בישעקה: חכמת אביון כאגלי מל
על צחיח סלע, כי רק בבגדי כבוד הדרת דת,
ובמעיל כהונה תפארת האמונה. לכן אמרתי
בלבי לעשות בגדי-שרד לך ולנזיריך לשרת בקודש.
ז) ויצחק בודהא ויאמר: הן פשטתי בגדי
אצילים בעזבי את בית אבי ואיככה אלבשם?
לא להתעלם בכבודי באתי הנה, כי-אם להאיר את
בני-אדם באור האמת. המרם תדע, כי כל גבה-לב
תועבת אמת? בגדי-שרד לשרת בקודש למה?
ח) ותען בישאקה ותאמר: לא תכלת

וארגמן אלבשך, אלופי, כי-אם מעיל מעשה-אורג כליל לבן לכהן בו. גם לכל אחד מנזיריך אשר אתך אעשה מעיל שש משור, ולהנזירות וגם לאחיותיננו אעשה כן. כל נזירה תלבוש כתונת מיריעות עזים ואזור לבן מעשה רוקם, כי ברוב פאר הדרת דת, ובנוגה תפארת אמונת האמת כשחר תפרוץ.

(ט) ויאמר בודהא: אשנה כי בכגדי שרד לשרת בקודש לא הפצתי. אכן צדקת בדבריך, אחותי העדינה, לעשות לבושי-כבוד להנזירים ולהנזירות. מאד מאד שמחתי כי בראמה חנן אותך לא לבד ברכוש גדול ובהון רב, כי-אם גם בנפש נשגבה ורוממה. אכן מאד אפלא בדבריך מ, כתונת מיריעות עזים. עור היה ובתמה לא יבא בכגדי אנשי צדק. ותאמר בישאקה: כנים דבריך, אלופי. (י) ותעש בישאקה את כגדי השרד להנזירים ותתן אומר לתקוע אוהל בכרם השמש, ויעשו כן, וירכסו את האוהל במיתריו ויתדותם וגם שמו מכסה האוהל עליו מלמעלה, ומסך בשער האוהל. (יא) ויקהלו כל העם בכל יום א ו פ א ב א - ס ת ה (יום השבת) והוא ביום ראשון לחודש וביום השמיני לחודש וביום ארבעה-עשר לחודש

לטהר לכם. ותפצר בישאקה בבודהא כי פעמים
בחודש יקרא איש איש את פר ע ט י ס ו ק -
ש ה והיא פרשת תודה (ווידוי) להתודות את
חטאותיהם. ויאמר בודתא: את יודוך כל
הנזירים. אך דעי, כי פרשת תודה או פר ע ט י -
ס ו ק ש ה בשפה ברורה ובדברים אחדים תקרא
כי כל תפלה ארוכה פגול לאדון העולם, תועבה
לנפש כל היצורים, ובקשת אנש ליוצרו לא בסתרי
מלים להחבירה.

יב) ותאמר בישאקה: בברק חכמתך תמלא
נפשי נהרה ונר אמונתי לא ידעך. אךן, אם תאבה
לשמוע לעצת אמתך הנצבת לפניך, אלופי, אבקשך
כי באהלך לא יאהיל זר, ולץ לא יקרב באהלך.
ואתה תחזה מכל שומעין שלשה אנשי אמת ושמת
אותם יום-יום סביב לאוהלך להרחיק כל נגע וכל
פגע מאוהל קדשך.

יג) ולא יכול בודהא להתאפק ויאמר: נא,
אל תבהלי ברוחך להוציא דיבה על בני-אדם ולא
תדכאי שפל-רוח בשער. גם זר ולץ בני-אדם חסח
ולא לנו לקפוץ ידינו מאחינו האומללים בחיים
וחלילה לנו לעשות עול במשפט.

ב א ו ר

לפי המפרשים הקדמונים נוסח הווידוי של
הפראהמים היה ארוך מאד, יותר ממאה ושלושים
פסוקים, ובודהא קצר את כל הווידוי לשלשה פסוקים.
וזה נוסח הווידוי הבודהי ככתבו וכלשונו:

हे सर्वदृग् मनोवाक्कर्मभिरुहं तवानि-
ष्टकरं पापमकार्षिं । ममापराधत्विषिं स-
म्मार्जय । मम नाम च सार्थकस्त्रीविनां ना-
भावत्तीपुस्तके संलिख । सद्दीयस्त्वोवान्
प्रत्येनमुत्कठपापिनं च प्रति सदयो भव ॥७॥

תרגום הווידוי: (א) אתה המפיט על כל היצורים.
ידעת כי עויתי לפניך במחשבה, בדיבור ובמעשה.
(ב) אנא מחה את כל פשעי הנכתבים בספר החוטאים

וכתוב שם עבדך בספר החיים. ג) חמול ברחמיד
הרבים על כל בריותיך ובתוכם גם עלי.
„תודה“ הוראתה „ווידוי“ נמצאה כמה פעמים
בתנ”ך, ונס הפעל „אודה“ לפעמים מושגו „להתודה“,
כמו בתהלים ל”ב: אודה על פשעי, שרצונו לאמר:
הנני מתודה על פשעי. לפי דברי בודהא בפסוק י”א
בפרק י”ד יראה הקורא כי בודהא בעצמו לא האמין
ביתר שאת באמירת הווידוי, רק הוא לא חפץ להתנגד
יותר מדי נגד המנהג המקובל אצל הבראהמים בכלל,
ולא יכל להתנגד יותר מדי להאשה הערינה בישעקה
בפרק אחר הטוב והחסד שעשתה ועתידה לעשות
לבודהא ולתורתו ולכל העוסקים בבודהות. אמת כי
בודהא במעשיו ובדבריו לא חטא במשוא-פנים לאיש,
אבל בדברו עם אשה דרש לפעמים בענין זה לפנים
משורת הדין..

לפי הפסוק י”ג יראה הקורא כי בודהא לא חלק
את בני-אדם לאנשים טובים ורעים, כי-אם לאנשים
טובים ו א ו מ ל ל י ם . לפי הפילוסופיה הבודהית,
רוצחים, שורדים, בני-בליעל, שכורים, מנאפים ומנאפות,
דוכרי שקר והולכי רכיל אינם רשעים, כי-אם
א ו מ ל ל י ם מ בטן אמותיהם, ולכן חוב החמלה
והרחמים מונח על השופטים ועל החכמה האנושית

תּוֹרַת בּוֹדֵה א

להתנהג גם עם מרצחים וזדים במדת הרחמים. בשירתו
הקצרה באחד ממשליו מבאר בודהא את דגשי רחמיו
לכל אומלל בזה הלשון:

בכו בכו על זדים
ועל אנשי רשע חוסו,
גם הם עוללים כמובם,
בחיק אמותיהם שתקו.
הרשעה מורשה להם:
אומללים בתוים חמת —
בחמלה חלילו על משבתם!

פ ר ק ש ש ה - ע ש ר

ב ח צ ר א מ ב א פ ע ל ה מ ב נ ו ת ה פ ל ג ש י מ

א) וישמע בודהא גומאמה כי בעיר באישעלי אשר מעבר לנהר גינג'ים מושב חכמי-לב במחקר ודעת ובראשם איש דגול מרבכה בחכמתו, מכני בריתו של בראתמה. ויספרו לבודהא כי ס ר י ג ע ל ה ש מ ו, והוא יודע תעלומות התבל, ראשיתה ואחריתה.

ב) ויסע בודהא בלוית מרעיו אל באישעלה, ובבאו בשער העיר ויפן כה וכה ויקרא: את חכם-לב בראתמני ס ר י ג ע ל ה אני מבקש. ויוגד לו כי הוא יושב באהלו בחצר הפלגש א מ ב א פ ע ל ה אשר מאד מאד ערנה נפשה לשמוע לקח, כי במושב אצילים ורוזנים היא יושבת, ותחכם מכל הנשים בארץ הודו.

ג) עודנה בודהא משתאה כי איש מורם מעם בחקר ודעת תוקע אהלו בחצר קדשה, ויכר את

בודהא אחד מהנאספים שם ויאמר: לא יפלא כי חכמתה וצדקתה כתואר פניה, וחלילה לך לשים אמבאפעלה למשיסה. עינים היא לכל עור, ולב אביונים תרנין. אמת כי אצילי ארץ יחבקה ורוזני מלך יתעלסו בה בעגבים, אך שמה לא „קדשה“ יקרא, כי אם פלגש האצילים ורוזני הארץ. (ד) ויצחק בודהא ויאמר: האם חסד ושמצה נפגשו, אור וחושך נשקו?

(ה) וילך בודהא אל אוהל אַמבאפעלה וישמע לקח מפי החכם הבראהמני לאמר: בטרם שמש וירח וכל צבאם יולדו, בטרם נבראו עולמי עד ותחולל ארץ, האמת היתה מרחפת על כס הנצח ותמלא כל התבל כבודה, וברק נוגהה שלח אור גדול על גבהי-שחקים ממעל ועל מעמקי תהומות מלמטה. ותאמר האמת: הן אין עין רואה הדרת משכני, ואין אוזן קשבת לשמוע אמרתי הצרופה ואין חכם להקשיב ולהתכונן בתורת. הלנצח גלמודה אני מרחפת מתהום אל תהום, ורק בני מרום אשר עמדי יתענגו בהודי? ותאמר לאחד מבני מרום, בראהמה שמו, היזשב על ימינה, קום ונפוח רוח חיים בתבל ומלואה. ויברא בראהמה כל בשר למיניהם, זכר ונקבה בראם, אדם ובהמה,

חיה ועוף, דגה ורמש, ויברא גם כל צמח ועשב, כל דשא וחציר. ותפרד התבל לשתיים: שמחה ויגון, נעימות החיים וגם לחץ ותוגה, אוהב ואויב, אהבה ואיבה — והאמת נבוכה! ותאמר האמת לבראהמה: מה עשית כי חללת התבל בנטע הרג ונאוף, נקם ומשטמה? ויאמר בראהמה: אעשה תבונה בצלמי, והיא תהרוס את הרע מקרב כל בשר, ויברא את התבונה, וירא כי עוד מלאה כל הארץ חללים וחמס בין איש לאיש ובין גוי לגוי. ויחר אף האמת ותאמר: לא בתבונה לבדה ירפא העולם וכל בני-תמותה, כי אם ב א מ ת תפדה. הן אני שולח את מלאכי, ילוד אשה ושמו בודהא יקרא, והוא ידביר עמים בקסם אמריו, על במתי הטוהר ידרוך ועל כנפי צדק ידאה.

(ו) ולא ידע איש באוהל אמבאפעלי כי בודהא עומד בצל קורתם ושומע את כל הדברים האלה. פתאום פלצות אחזה אמבאפעלי, ותרעד ותאמר: ראו והבטו: בודהא המבורך בקרבנו, אור פניו יגיד לי כי אביר אמת באהלנו!

(ז) ויגש בודהא אליה ויאמר: בן אדם כמוכם אני ואבדל מכם רק בזאת כי את האמת אני

מבקש, שלום לך את עקרת הבית אמכאפעלה, מאד ינעם לי לשמוע כי נכסוף נכספת לחכמה, אך זכרי, אחותי, כי לא על חכמה לבדה יחיה אנוש, ולכן גם אמת וטוהר תרדופי. הן פניך המלאים חן והדר יתנו עדות כי את לא נוצרת להיות חמד שעשועים לאנשים הטובעים ביין תאות-הבשר, במצולת הנגף. מי מלל כי עם זדים חלקך ומטרת-און לחצי השמן הבוחר בתאות הבשר לגרש הטוהר מעל פני האדמה?

(ח) ותשא אמכאפעלה את קולה ותאמר: נא אדוני, לא אשה קדשה אני, ולא עלי יאמר כי אות נאפופי לכגוד בגד ולמעול מעל. פזר נתתי לענוי-ארץ ובאבק חכמים אחונן. אך חלילה לי להיות חלקי בין מנאצי קדוש עמנו ומהיום והלאה בחרתי להנזר מקברות התאווה. ויאמר בודהא: מהורה את ומדברך נאווה, קומי על גפי הטוהר, על במתי הנשגב.

(ט) ויפן בודהא אל סרי געה ויאמר: הגד לי: האם ישבת לימין בראמה ביסדו ארץ כי תספר נפלאות מתעלומות התבל וראשיתה? אכן לא ידעתי כי בראהמה גלה לך סודו טרם ברא את התבל ומלואה.

י) זיען סריגעלה ויאמר: אל תהתל בי ואל תהי מריבה בינך וביני, אדוני, כי לא אשר ראיתי ואשר שמעתי אספר, כי-אם מחקר ודעת אני אחוה בקהל רב, ואל תדכא נכון בשער. אם מצאתי חן בעיניך תן און קשבת, אדוני, לדברי אמבפעלת, כי חשקה נפשה לנסותך בחדות.

יא) ותאמר אמבאפעלה: מה היא חרב חדה אשר אין משלה בברזל? מה היא הרעל אשר אין משלו להכרית נפש? מה ליל אופל אשר אין משלו במחשכים?

יב) ויאמר בודהא: דברים הנאמרים בשצף קצף חרב חדה; תאות הבשר בלי מצרים רעל איום ונורא, ואפלת קבר הבערות.

יג) ותאמר הפלגש: אם על אדוני טוב, אשאלך עוד הפעם: מה השבר אשר אין משלו בעולם? במה ינתק חבל רעות ואחוה? מה הקדחת אשר כל מדוה לא תשוה לה? מי הוא אשר בידו עוז לרפאות כל מחלה?

יד) ויען בודהא: מלחמה—הקנאה—הנקם—
נירבאנת.

טז) ואמבאפעלה היתה יפת תואר ויפת מראה מאד מאד. קומתה דמתה לעץ שתול על פלגי ג'נג'ים, ומכבת עיניה נצצו רשפי אהבה, שלהבת עגבים, שערות ראשה השחורות ירדו עד מתניה המלאות, ואזור משי אדום מעשה רקמה סובב למטה מתחזה ויכם מעט את שכיותיה הממולאות. שמלה לבנה כשלג עוטה כל בשרה. חן וחסד על פניה הוצקו, ופיה קן נשיקות אשר תרוצצינה לעוף חוצה. על כן יאמרו המושלים בין מאהביה:

אמבאפעלה, אמבאפעלה!
כבת מלך הדרת פניך.
סמל אהבה על מצחך
וקו חן על שפתיך.
בדבריד נועם ורגנה,
ועל בשרך הזך אחזה
צלם מלאכי עליון.
אף קסם בנות השמן —
אמבאפעלה, אמבאפעלה!

ב א ו ר

פנישת בודהא בחצר א ט ב א פ ע ל ה היתח
צור מכשול לכל המפרשים פארץ הודו, בסין, ביאפוגיה
ובמונגוליה, כי מה לכהן בבית הקברות? כלומר:
מה לאיש צדיק כבודהא בקברות התאוה של אמבאפעלה?
המתרגמים של תורת בודהא בסין הנודעה בשם „פּר־שי
הינג־ג) אן־קינג“ מעלו מעל בהפרס הזה באמרם כי
אמבאפעלה לא קדשה כי אם קדושה, כי היא משכה
אליה אצילי־ארץ ובני מלכים כדי להיות עזר
להאומללים, להוציא אסירים חפשי, לעזור אביונים
פלחם לאכול ובגד ללבוש, והיתה טהורה בגופה כמו
ברוחה עד יום מותה, יען כי לא אחד ממאהביה ידעה
עד יום חתונתה עם בן מלך אבל המפרשים בטיבט
ובמונגוליה אומרים, כי אמבאפעלה היתה פלגש אצילים
כפשוטו. אין ספק כי מצב הדדשות האלה בהודו
בימי בודהא היה כמו מצב האשה פומפאדור בחצר
המלך לואיס י״ד בצרפת. ואמבאפעלה לא היתה
קדשה לכל עובר כי אם מה שקוראים „קורטיזאן“

בלע"ז, כלומר, שעלתה לגדולה על ידי יפיה וחכמתה—
יחוס עצמה.

השאלה לבראהמה מדוע טמא את התבל בילוד אשה
שימלא ארץ במעשים רעים, גנבה, גזלה, הרג, נאוף
ונקמה, גתנה מקום להגדה הודית, כי כל האלים
וחמלאכים עשו מרידה בבראהמה בשמעם כי בן-אדם
יהיה מלך היצורים על הארץ, באמרם: אנחנו נשבת
ונקדש שמך מימות גצח-נצחים, ולמה לא תשלח על
הארמה אותנו עבדיך? ויעז בראהמה: אל תשימו
לשמצה בן-אדם, כי במפעליו הטהורים יעלה עליכם,
ולא מחשבותיכם כמחשבותי. אגדה הודית הזאת לקחה
אחרי כן הסופר הערבי מסעודי ונתנה בהאגדות
הערביות בדבר בריאת העולם, וזה לשונו:

ثم شاء الله عز وجل ان يخلق آدم فقال للملائكة: اني جاعل
في الارض خليفة. قالوا: ربنا ومن يكون ذلك الخليفة. قال:
يكون له ذرية يفسدون في الارض ويحسادون ويقتل بعضهم بعضا.
اقلوا: ربنا الجهل فيها من يفسد فيها ويسفك الدماء ونحن نسبح
بالحمدك ونقدس لك. قال: اني اعلم ما لا تعلمون ثم بيث جبريل
على الارض ليأبى بطين منها. (المسودي)

ג. ז ל ו ק ו ב ו י ץ

וזה תרגומו: „כאשר הסכים אללאה לברא אדם, אמר למלאכיו: הנני שולח ציר על הארץ לעשות רצוני. ויאמרו המלאכים: רבנו של עולם! מי יהיה צירך על האדמה? ויאמר אללאה: בן אדם וצאצאיו אחריו ישחיתו ויעשו כל רע וגם יהרנו איש את אחיו. ויצעקו המלאכים: אדוננו, האם תברא אבי המרצחים ושופכי דם בעת שאנחנו משבחים אותך ומקדישים את שמך. ויאמר אללאה: אני יודע מה שנעלם מכם, כי לא מחשבותי כמחשבותיכם. וישלח אללאה המלאך גבריאל על האדמה להביא לו טיט (עפר מן האדמה לברא אדם).“ (אל-מסעודי)

השיר „אמכאפעלה אמכאפעלה“ לא נמצא בהנוסח הסאנסקריטי של תורת בודהא כי אם בנוסח הסינים והמונגולים, ותרגמתיו עברית מתרגום צרפתי לפי תרגומו של סטאניסלאס ג'וליאן, פרופיסור של ספרות סינית בפאריז.

פּרֵק שֶׁבַע-עֶשֶׂר

צִלְצָלִי פְּנִינִים בְּמִיתְרֵי כְּנֹר-פֶּז

- (א) בן ששים שנה היה בודהא גוטאמה בעזבו את חדר צמכצפעלה, ויאמר בלבו להנזר מן העולם, גם מן הנזירים ואנשי מחקר.
- (ב) ויאמר בודהא אל בנו רעהולי: בדד יצאתי בפעם הראשונה בהנזרי מבית אמך, וכדד אתהלך בארץ נוד עד כי יבוא קצי וזלעפות המדבר תשאינה רוחי. סכותי בערים ובכפרים להאיר בני אדם באור האמת, אך האמת עוד נעדרת.
- (ג) ויאמר רעהולי בנו: אלופי אבי נזר רוחי, לא אעזבך, יעבור עלי מה! כאשר תלך אלך.
- (ד) ויהי ערב ויהי לילה ויחנו תחת אחד השיחים במשעול הכרמים, האב וכנו. בלילה ההוא נדדה שנת בודהא, וישכם בבוקר ויצא לשוח על ראש ההר, כי נכסוף נכספה נפשו לראות את השחר בוקע אור בוקר על כל היקום.
-
-

ה) וכודהא משתאה על המחזה הנשגב בין ענני שחקים בראותו השחר פקח את עפעפיו וישלח קרני אורו על הדשא והפרחים, ובהלם אור זרוע על צבאות צפרים בלבוש שלל צבעים כנפי זהב וירקרק חרוץ, צפרים על ענפי-עץ מלאו את כל היער סביב בנועם רננה, בזמרת הבוקר, כצלצלי פנינים על מיתרי כנור פז.

ו) לאט לאט וכל צפרי היער הקיצו מתרדמת הלילה וצפרי „ ט י ב ה י ” בצפצוף צפצפו וזו אל זו תקרא מנקרות הצירים ומבין עפאי התמרים, וגשם רננות נתך ארצה וימטירו פלגי זמרה על תועפות הרים בלבוש ירקרק סביב.

ז) עודנו כודהא עמוק בהגיון התפארת כאזניו ובעיניו, ולא ראה בדרכו תלתלי חרולים ודרדר, ויפול על אחד הקמשונים, וירא כי הוא מתבוסס בדמו. ויקם ויתנהל לאט לאט אל המקום אשר שם שכב בנו רעהולי, וכל ראשו לחלי. ואנחת בודהא שמה קץ לזמרת הצפרים ויהם גשם רננות על כל הככר סביב.

ח) ויתן רעהולי את קולו בבכי, והקול נשמע במלונת רועה ובני משפחתו. ויקהלו אל בודהא בני המלונת ותביאו לו חלב לשתות ומים לרחוץ

את פצעי ראשו. ויתחזק בודהא וישב על האָחו
ויאמר:

(ט) אַל תִּירָא בְּנֵי פִּן אֲמוֹת. הֵן עוֹד לֹא כְּלִיתִי
את עבודתי ללכת בדרך כל הארץ. גם רב לי עוז
ותעצומות לגרש כאבי מפני למען אתהלך בארצות
החיים עד בא אחרית ימי. המות מפקד בשבט
עברתו רק על זקנים וישישים, ואני עוד לא זקנתי.
(י) וישמע רעהולי הדברים האלה בתמתון,
ויאמר אל אביו: גל עיני אלופי אבי, ואבוטה
תעלומות-אמת בדבריך. אמרת כי המות מפקד
בשבט עברתו רק על זקנים לבד, אם כן מי ממית
הצעירים לימים, נערים וטף?

(יא) ויאמר בודהא: אדון עולם אשר אתה
ואמך מעריצים חסדו לא ברא המות לחטוף עלם
באבו ולטרוף עלמה מחיק משפחתה. יוצר עולם,
לא יחפץ במות עולל בחיק אמו — כי אם בן-אדם
באולתו אשר תסלף דרכי חייו, הוא בבערותו בור
כרה לצעירים, וקבר יפעל לנערים וטף. הן אביך
לא מעל מעל בחקות החיים ואין שלטון למות על
אביך מרם פס פתיל חייו.

(יב) ויאמר רעהולי אל אביו: קוה קויתי כי
מהיום וחלצה אדיר האלים בשמים ישמור דרכך

ולא תכשל, וגם ישמור את דרכי מכל מכשול ונגף.
(יג) ויצחק בודהא בקול דממה ויאמר: שמע
בני כי אפתחה במשל פי: שני חכמי-בראהמה
וחקרי-לב הלכו בדרך ויעברו בסבכי היער. ויהי
בהיותם במעמקי היער ויאמר האחד: ראיתי נמר
רץ ומדלג בין השיחים. אולם אין פחד בלבי, כי
מה יעשה לי נמר אם אדון עולם בעוזרי? חלילה
לנו לנום. ויען השני איש חכם בחקר ודעת:
אתך תלין משוגתך: ברח לך! אנוסה ואתה תרוץ
אחרי, כי למה לנו להשלך על יושב מרום את
המורח לחלצנו ממתלעות נמר אם התשועה
ברגלינו לרוץ ולמצוא מנום בלי עזרת שוכן מרום?
(יד) ויוסיף בודהא לדבר לבנו: בן, חכמת
השני רוממה וחכמת הראשון בזויה.
(טו) ויהי ככלותו לדבר, וכל צפרי היער פצחו
רנה ויזמרו, וגם כל אפיקי נחלים וכל עצי היער
הריעו בנגינותם, וכל עשב בשדה ברן יחד כל
הפרחים והשושנים ויזמרו בקול „קרודאגה-
סכארגה“, לאמור: סימפוניה נשגבה נאדרה בקודש,

ב א ו ר

הרעיון הנשגב של בודהא כי מות נערים וילדים
וטף אינו בידי שמים כי אם בידי אדם, ואנחנו
בבערותנו בדרכי החיים, אנחנו אשמים על כל הקברים
הקטנים והפעוטים אשר אנו רואים בירכתי כל בית-
עלמין—הרעיון הזה אינו פילוסופיה מליצית לחוד.
ציור פיוטי לבר, כי אם תורת אמת אשר הוטבעה
על אדני המדע וגם על יסוד תורת נביאינו, כי מה הוא
פתנם הנביא „אבות אכלו בוסר ושני בנים תקהינה“.
מה אזהרת תורתנו „פוסד עוון אבות על בנים ועל
בני בנים וכו“ , אם לא הרעיון אשר בודהא דרש בו
בשעתו, בימי הנביאים האחרונים? הידעתם מי
טמונים בהקברים הקטנים אשר אנו רואים, קברים
פעוטים המחוללים לב זנפש כל רואיהם? בנים אשר
אבותיהם עברו על חוק הבריאות והביאו בעולם בנים
חולאים, בנים אשר נולדו לאבותיהם שאין להם שום
ידיעה בגידול בנים, בשמירת בריאותם ובחוק מזונותיהם.
אבל זה דרכינו כסל לנו להאשים ההשגחה העליונה

ג. ז ל ו ק ו ב י ז

על כל צרה שלא תבוא בידי אדם. מי יתן ודברי
בזרהא בהפרס הזה בדבר סברי נערים וטף יהיו נכרזים
יום בכל עיר ועיר במחלקת הפריאות.
בזרהא האמין כפיתוגורס היוני כי הגלגלים בשמי
שמים מרגנים ומזמרים זיריעו כל הכוכבים, ולא לבר
מספרים כבוד הפריאה ברננה כי אם גם מחדשים בכל
יום מעשי בראשית בזמרה ובכנינות עונב וסימפוגיה.

פּרֵק שְׁמוֹנֶה עָשָׂר.

הַאֲהָבָה נִשְׁמַת כָּל חַי

(א) ויהי בשנת עשתי עשרה אחרי קום בודהא מחליו ביום הכשלו על גבעת חרולים ודרדר, וילך עם בנו רעהולי בכל ארץ הודו לארכה ולרחבה להאיר בני-אדם בתורתו, ויבוא בפעכה העיר ויט בחצר צונדה לומש נחושת וברזל.

(ב) ויהי כאשר שמע צ'ונדה, כי בודהא ובנו קרבו אל הצרון, וישמח מאד מאד, וירץ לפניהם ויאמר: אָנָּא, אַלוּפִי, שְׁבוּ פֹה וּמַעְדוּ לְבַכְּכֶם, וְלִינִי הַלֵּילָה בְּצֵל קוֹרְתִי.

(ג) וילך צ'ונדה ויביא עוגות-אורז וחלות-דבש ודבלת תאנים—וגם כד חלב על שכמו. ויאכלו וישתו ויברכו את אדון-עולם.

(ד) ויוגד לצ'ונדה בלילה ההוא, כי שודדי-ליל נגשים אל משכנו לשלול שלל ולכוז בז, ואולי גם להתרוג נפש. עודנו צ'ונדה נדהם, וישאל לבודהא:

הגד לי, אלופי, אם מרצחים קמים עלינו עתה להרגנו, האם תקום כלביא ובנג' יקום כשחל לעזרנו?

ה) ויאמר בודהא: לא לביא אָנכי ולא שחל בני, כי-אם בני-אדם אָנחנו, אַךְ איככה אוכל לעמוד על דם אחי? איככה אוכל לראות הרג ואַבדן וידי ממונות בצלחת? בכל תקפי ועוזי אלחם מלחמת הצדק לגרש בני-בליעל מלפנינו, אם יעלה הנצחון בלי רצח.

ו) וישאל ציונדה: והיה אם לא יעלה בידינו לגרש את האויב אם לא נשפוך דמו, מה משפּמך? ז) ויען בודהא ויאמר: ובערת את הרצח בחמלה ורחמים אם הדבר יעשה. אַךְ אם קצרה יד החמלה מלהושיע ובערת את הרצח ברצח! חוקה אחת לשודדים ומרצחים הבאים לשלול שלל ולכוז בזו בביתך, או בני-נבל הבאים מארץ זדים להתנפל על ארצך.

ח) והיה אם תכניע את אויבך וידעת כי ידך רוממה, אזי זכור תזכור כי לא לביא אַתה ולא ליש, כי-אם בן-אדם והחמלה תאיר על כל מפעלותיך. ט) ויהי עודם מדברים, והשודדים באו בקול המולה על מוסייהם וענן-אֶבֶק תחת רגליהם. הסוּמים

דוהרים, הכלבים מנכחים, החמורים מדלגים כשעירים, חרב בחרב התלכדו, חנית וחנית נשקו וישתקשקו הרמחים.

(י) ויקם בודהא ויצא החוצה ובנו רעהולי אחריו. וישקף בודהא על מחנת השודדים בשחוק קל ויקרא בקול: „הרף!“ ויעמדו הזדים לפני המבורך ויאמרו איש אל רעהו: מי הוא זה ואיזהו אשר נצח אותנו ברוח פיו?

(יא) וישתחוו לפני בודהא ויאמרו: לא ידענו מי אתה, אכן בראהמה או אידרה שלחך הלום לעצור ידינו מעשות רע. הן נכונים אחנו לעבדך בלכב שלם שכם אחד.

(יב) ויאמר בודהא: לא אל אני ולא בן-אלהים אנכי לעבדני. רק אחת אנקש מכם: סורו מרע ומזדון, עשו טוב וחסד עם כל בשר. כה אמר בודהא: אחרי פצע וחכורה ירדפו הזכוכים. אוהבי בצע כסף ירדפו, ואנשי מדון נכספו למריבה המרמה — ואנשי צדק יערוגו אל מנוחה שאננה.

(יג) וישמעו דבריו, ויצאו ומהצר צ'ונדה אל דרכם, ויקהל בודהא את בני סאנגהא בחצר לופש

נחושת וברזל, וידבר אליהם על החמלה והאהבה
והמחקר.

יד) ותשאל אשת צענדה: אם לאדוני טוב,
אשאלך אם אמת הדבר, כי תועבה היא לאיש
לעזוב את בית אביו לדבוק באשתו?

טו) ויחר אף בודהא ויאמר: בי נשבעתי כי
לא באתי להפיר את כל היקום, ולא להשבית אנוש
זכרו מן הארץ, כי אם לשפר בני-תמותה
ומפעליהם. ואתה, בן-אדם, שמח עם אשת
נעורידך ובבוקר זרע זרעך, כי האהבה היא נשמת
כל חי.

ט"ז) ויפן בודהא אל בנו רעהולי ויאמר:
בני, איעצך לעזובני מחר. לך-לך בארץ קאפילו-
בסטי ושם תוסיף לקח להאיר בני-ארצך בתורתך.
שלח-נא אלי ענאנדה, בן פראפעגיטטה, אם עודנו
חי, והוא ילך לפני עד יום מותי, ולא נפרדנו.
יח) וישא רעהולי את קולו ויבך.

ב א ו ר

אם הקורא רוצה להכין את הפרק הזה בדרך נס, כי בודהא נצח את השודדים ברוח פיו, הרשות בידו, אבל הדבר מבוואר גם כן בדרך הטבע, כי צדקת פני בודהא וטוהר פני בנו רעהולי עשו רושם חזק ואדיר על הגנבים והרוצחים. הדבר מובן מאליו, כי רוב המפרשים בכודהות מבארים את המאורע הזה בדרך נס. בהפרק הזה בודהא חוה דעתו, כי לא לבד הוא אינו מתנגד לנשואים, כי לא להפיר את היקום בא, כי הוא מאמין בנשואים ובהקמת דור חדש, יען כי האהבה היא נשמת כל חי, ואם כן שקר ועלילות־שוא עדות המיסיונרים הנוצרים. כי עיקרי הפודהות לאמר „הרף“ לפריה ורביה כדי להפוך את העולם לתוהו־ובוהו. אין קץ לעלילות־שוא אשר הנוצרים והמתמדנים השליכו על בודהא ועל תורתו. אמרו עליו, כי כופר בעיקר בבורא עולם, כופר בהשגחה כללית ועוד כפירות כאלה, כדי להכזות את תורתו.

פ ר ק ת ש ע ה ע ש ר .

וימת בודהא: עטרת החמלה נגעלה!

(א) הסתיו עבר והנצנים נראו בארץ הודו, ובחצר ציונדה לומש נחושת וברזל נתך ארצה ברק צבעים ונוגה פז. על משכבו ישב בודהא להשמיע לקחו הטוב בקול דממה דקה.

(ב) ענאנדה ואנורודהא שני חכמי-לב ישבו על ימין מחוקקיהם וישתו בצמא את דבריו ויעמיקו בתעלומות אמרותיו. וישמעו נאום בודהא לאמר: בורא עולם! אני החומר ואתה יוצרי. הן אני אדבר מה שאתה תשים בפיו. אין „אני“ בשפת אנוש ואין „אנכי“ בלשון בני אדם, כי „אני“ רק צלך, צל אדון-עולם. אנא, מחה תמחה בי כל רעיון פגול של גאות וגבה-לב וחסר ממני כל עשתנות תועבה, כי דגול מרבבה אני בחכמתי וכל שומעי בשפל המדרגה הנמו. הן חכם ובער ממחצבתך יצאו, ונפשך, נפש העולם, היא תחולל כל בשר.

(ג) אֶכֶן יֵשׁ בּוֹדֵהָא בְּמִקּוֹם הַזֶּה וְאַנְכִי לֹא יִדְעָתִי — נִשְׁמַע פִּתְאוּם קוֹל עֲנוֹת גְּבוּרָה — וְהַקּוֹל קוֹל פִּיקָאֵשׁ הַאִישׁ עֹשֶׂיר בְּשָׂדוֹת וּבְכַרְמִים בְּמִקְנֵה בְּקָר וּצְאֵן, בְּעִבְרוֹ בְּרַכְבוֹ עַל חֶצֶר צוֹנְדָה. וִירִץ פִּיקָאֵשׁ אֶל בֵּיתוֹ וַיֵּשֶׁב בְּרַכְבוֹ אֶל בּוֹדֵהָא וּבִידוֹ שְׁנֵי מַלְבוּשֵׁי-כְבוֹד, בְּגָדֵי-שֶׂרֵד לְכַהֲנֵי עֲלִיּוֹן לְשֵׁלֶם בְּהֵם אֵת נִדְרוֹ אֲשֶׁר נָדַר בְּיוֹם הַחֵל חֶרְמֵשׁ בְּקִשָּׁה.

(ד) הַלְבוּשׁ הָאֶחָד מֵעִיל שֵׁשׁ בְּמִטּוֹה זֶה־בּ וְאַרְגָּמָן — וְהַלְבוּשׁ הַשֵּׁנִי כְּתוּנַת פְּשָׁתִים וְלוֹלָאוֹת כֶּסֶף סָבִיב עַל כָּל גְּדוּתָיו. וַיֹּאמֶר פִּיקָאֵשׁ לְבוֹדֵהָא: קַח לְךָ אֱלוֹפִי אֵת מִנְחָתִי, הַמֵּעִיל-שֵׁשׁ לְךָ אֶתְנֵנוּ וְהַכְּתוּנַת פְּשָׁתִים לְעִמִּיתְךָ עֲנֵאֲנֵדָה מִנְחַת שֵׁי. (ה) וּבּוֹדֵהָא שָׁעָה אֶל מִנְחָתוֹ, וַיְבַרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר: בְּבִגְדֵי שֶׂרֵד לְכַהֵן בְּקוֹדֶשׁ לֹא חִפְצָתִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה, אֶךְ הַיּוֹם אֲנִי הוֹלֵךְ לְמוֹת וּלְהִשְׁרֵף אַחֲרַי מוֹתִי, וְהָאֵד נִכְסוּף נִכְסַפְתִּי כִּי הִשְׁלַחְתָּ תְּבַלְעֵנִי בְּמֵעִיל כְּבוֹד.

(ו) וַיֵּשֶׂא פִיקָאֵשׁ אֵת קוֹלוֹ וַיִּבֶךְ, וַיִּגַּשׁ אֶל בּוֹדֵהָא וַיִּשַׁק אֵת כַּנְפֵי אֲדָרְתוֹ, וַיֹּאמֶר: צְדִיק אֲנִי כִּי נִתְּנֵנִי יוֹשֵׁב מְרוֹם לְהַאֲזִין אֶנְחַתְךָ הָאֲחֵרוֹנָה, אֱלוֹפִי, וּלְחַזּוֹת בּוֹדֵהָא עִם קִנּוֹ יְגוּעַ.

ז) ויאמר בודהא אל ענאנדה ואל אנוראדהא חבריו לאמר: אם תאכו לגמול עמדי החסד האחרון — קומו והכינו יצועי משכבי בין שני הברושים האלה אשר באם הדרך, ושימו מראשותי נגבה. לא חפצתי למות בבית או באוהל, כי אם אפקיד רוחי תחת תכלת הרקיע הבהיר והטחזה האחרון אשר אחזה—רום מרחביה, ותועפות הררי עד, הדום נפש העולם.

ח) וישאל ענאנדה: הגד לי אלופי ונזר רוחי: האם בוא יבוא בודהא אחר תחתך אחרי כי תאסף אל עמך? ויאמר בודהא: כן. כי גוטאמה הולך בדרך כל בשר, אכן בודהא חי וקים.

ט) וישאל אנוראדהא: ומה שם הבודהא הבא אחרך כי נדע?

י) ויען בודהא: שמו מ א י ט ר ע י א לאמר „הוא-אשר-שמו-חסד“, והוא יהיה אור עולם לכל הגוים להנחותם בדרך נוגה והאמת, וכימיו שלום וחסד נשקו בלבב אנוש, פסה מלחמה ותמה הנקמה מבני-אדם וחיתו-שדה.

יא) ויתחזק בודהא על משכבו ויאמר: דעו כי כל תורתו הצרופה אשר שמעתם מפי הוטבעה על הדברים האלה ונער יכתבם: „הן ב מ פ ע ל י ו

תּוֹרַת בּוֹדָהָא

יִטְהַר גִּבּוֹר וְהִתְקַדְּשׁ תַּם לְמַעַן
תִּטְהַר ו' — זֹאת נִשְׁמַת תּוֹרַתִי אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם.

יב) וּבְכַלּוֹתוֹ לְדַבֵּר „נִשְׁמַת תּוֹרַתִי“ וַיִּמַּת
בוֹדָהָא, וְתַרְעַשׁ הָאָרֶץ וְתַרְעַד, הַשָּׁמַיִם הִתְקַדְּרוּ
עֲבִים וַיִּמַּשׁ חוֹשֶׁךְ, וַיִּנּוֹסוּ הַפְּרָחִים וְהַשּׁוֹשְׁנִים מִן
הַשָּׂדֶה שְׁלוֹשֶׁת יָמִים וְלֵילוֹת, קוֹל רַעַם נִשְׁמַע בְּכָל
אָרֶץ הוֹדוֹ, שָׁחוּ גִבְעוֹת עוֹלָם וְתַרְעַשׁ תִּשְׁעַ פְּעָמִים
כִּבְרַת הָאָרֶץ אֲשֶׁר בּוֹדָהָא שָׁכַב עָלֶיהָ, וְתַרְעַד
וְתַנְעַשׁ.

יד) וַיִּקְוֶנָּה עֲנַאנְדָה אֶת הַקִּינָה הַזֹּאת לֵאמֹר:

טו) הַיְלִילִי תִבֵּל וְהַלּוֹאָה,
הַיְלִילִי אָדָם וּבַהֲמָה,
כָּל חֵיתוֹ שָׂדֶה וְכַנָּף וְרִמָּשׁ,
בִּכְחַת בָּכֹו בְּשִׁכְרוֹן מִתְנַיִם,
כִּי לֹקַח מִכֶּם רַחֲמָן וּמְרַחֵם,
אֲתָהּ, עֲפֹרַת הַחֲמֵלָה נִגְעָלָה!

הַיְלִילִי הַרְרִי-עַד, הַיְלִילִי,
הַמּוֹת הַכָּה בְּשִׁכְמֵ עֲבֵרְתוֹ
אֲלוֹף הַרְחָמִים, אֲדוֹן הַחֶסֶד.
הַיְלִילִי גַם אֲתָהּ, גִּינְגִיִּים,

ואכלו מלונות הרועים,
ואנו ואכלו בקנים והגה והי.

מי יתננו בודהא גומאמה, אחה
לבכות את בודהא גומאמה!
ספקו כפים בהגה ותנים,
ספרו למקוננות בנות קאפילכסתו,
כי יועם כנור פז, תפארת הודו —
כנור קודש ינופץ ומיתריו נאלמו.

(טז) ויאמר אנורודהא לענאנדה: ועתה לך
וקרא בחוצות קושינגארה כי בודהא אדוננו נאסף
אל עמו. ויעש כן. ויקהלו כל אצילי העיר ויתנו
צו לנשותיהם ובניהם ועושי רצונם לאמר:
יח) לכו וקבצו את כל הבושם והנרד וכרכום
מכל בית בקושינגארה, וגם קבץ תקבצו כל כנור
ועוגב, כל תוף וחליל וצלצלי תרועה אשר ימצאו,
והביאו אותם לספוד את המת הנשגב.
יט) ויעשו כן. ואנו ואכלו כל היום בשירי-
יגון וקינים, וגם במחולות-אבל ותנים, וישרפו
גוית בודהא תחת השמים.
כ) אכן שן השלהבת לא יכלה לנגוע בשמונה

תּוֹרַת בּוֹדָחָא

עצמות המת אשר נשארו בתומם, וריח-נחוח נודף
מהם בכל ארץ הודו מים ועד ים. ויחלקו את
שמונה העצמות לשמונה כהני סאנְהָא למשמרת
ויבנו שמונה היכלי-קודש להעצמות בשמונה
מדינות — מזכרת קודש לכודחא גוטאמת.

תם ונשלם

ב א ו ר

בודֵהא בחייו התאמץ בכל עוזו לשים מעצור לתלמידיו ולמעריציו שלא יעמרוהו בנסים, ולשוא כל עמלו, כי כל המהאות של בודֵהא „בן־אדם אני כמוכם“, „לא אל אנכי ולא בן־אלהים“ וכי לא הועילו לעצור את מעריציו מלספר נסים ונפלאות מכל מדרך כף רגל בודֵהא. אבל משמת בודֵהא נכפלו הנסים והאותות בשמים ובארץ, כי במותו „השמים התקררו עבים וימש הושך“, „הפרחים והשושנים נכו שלושת ימים“ ועוד נסים כאלה אשר היו לנועל־נפש לבודֵהא בחייו. אמרתי כלפי, כי אין לי הרשות להעלים מהקורא העברי את האותות והמופתים הסובבים מות בודֵהא, כאשר הם נתונים בהנוסח הסאנסקריטי, יעז כי אינם פטפוטי מלין של אנדות בעלמא, כי־אם אנדות נפלאות משובצות בשירה נשגבה ובהדרת־פיוטית מזרחית. ומה היא נשמת כל שיר אם לא הגם — שנוי מעשה־בראשית — והמהפכה בדברים של למעלה מן המבע? האנדה על מות בודֵהא אין בה קורטוב של אמת, אבל שירה נפלאה היא.

דְּקָסִימֹן קְטָז

והוא ביאור השמות והמלים בשפת סאנסקריטית
כאשר הם נתונים כתורת בודהא וסדרתים
על-פי סדר א"ב בעברית וגם באותיות
לועזיות, לעזור את הקורא למצוא
באורם ופירושם באנציקלפדיות
בלשונות העמים.

मक्षिका व्रणमिच्छन्ति धनमिच्छन्ति पार्थिवाः ।
नीचाः कलहमिच्छन्ति शान्तिमिच्छन्ति साधवः ।

אל פצע וחבורה יערנו הזכובים,
אוהב־פצע ירדוף חמס וזהובים,
אנשי זדון נכספו מריבה ונקמה —
וצדיק חפץ בשלוח על האדמה.

(בודחא פרק י"ח פסוק י"ב).

לקסיקון קטן

אבהיג'נא (Abhijna) כשרון למעלה מן הטבע כמו הראיה האמיתית, השמיעה האמיתית אשר בודהא היה מבורך בהן לראות גם בנכבי הים ולשמוע צמיחת העשב וגידול הצמר על הצאן. אבל בודהא בעצמו לא האמין בכשרונות כאלה אשר תלמידיו כבדוהו במלא הפנים נגד רצונו ומחאותיו (עמוד 81, פסוק ח').

אופאבאסאטא (Upavasata) יום השבת באמונת בודהא יום מקרא קודש ללמוד וללמד. (מבואר בפרק ט' עמוד 59).

אופעלי (Upali) אחד מתלמידי בודהא אשר היה גלב בחצר מלכי סאקיא (הכרת אות ע כאן ובכל שם אינה סגול כי אם כמו הכרת ע בעברית ובערבית אא).

אינדרא (Indra) אחד מראשי האלים באמונת בראהאמא אשר בודהא התנגד להמאמינים בו.

אמבאפעלי (Ambaphali) שם קדשה פלגש
האצילים והיא קבלה בסבר פנים יפות את בודהא
ותלמידיו לדרוש בפומבי יום יום, בהפרדס שלה
הנקרא „כרם השמש“ (עמוד 107).
בהיקשו (Bhikshu) נזיר, אביון, פרוש מן
העולם לחקור במודות.

בהאנאבאת (Bhagavat) צדיק תמים והוא
אחד משמות התואר של בודהא (עמוד 81).

בהיקשוני (Bhikshuni) נזירה עלמה מוקדשת
לעבודת הקודש ולא תנשא לאיש עד יום מותה.

בימביסערה (Bimbisara) שם המלך בארץ
מאגאדהא, אשר היה מתלמידיו הראשונים של
בודהא.

בודהיסאמבה (Bodhisatva) רצונו לאמר:
הוא אשר תוכו אור חכמה, ושלוש הוראות להשם
הזה: א) איש צדיק אשר זכה להיות בודהא
אבל עוד לא עלה על במתי המותר של **נירבאנה**
(Nirvana) שהוא בימול היש ואנכיות. והוא צריך

להמתין עוד גלגול אחד. ב) צדיק גמור אשר כבר
גמר כל הגלגולים חוץ מהגלגול האחרון. ג) בימים
האחרונים של בודהא נתנו השם **בודהיסאטבה**
לכל כהן ומורה דת בכודהות.

בודהא (Buddha) רצונו לאמר בסאנסקריט
הוא אשר לכו ער להקשיב חכמה ומחקר.
ומפרשים אחרים דורשים משורש „בדה“ נוגה
אור.

בראהמא (Brahma) ראש האלים באמונת
הבראהמנים, נפש העולם, היא האמונה אשר
בודהא גוטאמה נתגדל בה בבית אבותיו עד כי
נפקחו עיניו והתכוונן כי כהני בראהמה הולכים
בחושך.

ג'נה או צ'נה (Chana) שם העגלון של בודהא
טרם עזב את בת אביו המלך ללכת בארץ נוד.

גנג'ים (Ganges) הנהר המפורסם בארץ הודו
וגמירא אצל המאמינים כי מכילה בגנג'ים מטהר
טמאים יותר מכל הנחלים.

בודהי-דרומה (Bodhidroma) אילן החכמה
עץ הדעת אשר תחת צלו ישב בודהא ודרש
לתלמידיו שנים רבות (ראה עמוד 56 ובאור עמוד 57).

גוטאמה (Gautama) שם משפחת בודהא.

דיבה (Deva) אל, מלאך, גם בשפת לטכית
המדוברת בארץ ליטא שם האדון עולם „דיבה“.
כידוע שפת הליטבים היא היותר קרובה לשפת
סאנסקריטית של בני הודו מני קדם, מכל הלשונות
המדוברות היום באירופה.

דיבה-דאטה (Deva datta) פירושו „אל נתן“
או „נתניה“ והיא שם גיסו של בודהא אשר חפץ
ליסד אמונה בפני עצמה המתנגדת לתורת בודהא
והוא נקרא מחרף ומגדף בפי תלמידי בודהא.

דהארמא (Dharma) אמת בדת, האמת
הנצחית (עמוד 47-48).

דיבה-נאגארי (Deva nagari) מכתב יושבי
מרום. כך נקרא הכתב הסאנסקריטי, כאילו היה
מכתב אלהים.

דהארמה-פאדה (Darma pada) דרך האמת
יסוד הכוהות (ראה פרק י"ג).

דהארמה-ראגיה (Darma raja) מלאך האמת
שם התואר של בודהא.

טריפיטאקה (Tripitaka) כך נקרא ספר תורת
בודהא ובאורו כסאנסקריטית „סל משולש“.

וידם (Vedas) ספרי התיאולוגיה הכראהמנית.
יאמה (Yama) המות, הכורת, **יאמה-ראגיה**
מלך האמת והיא מלאך המות באמונת
הכראהמנים (עמוד 70).

יאשודדהארה (Yashoddhara) שם אשת
סידהארתה גוטאמה במרם היה לכודהא והיא
הלכה בעקבות בעלה בניזירות ובפרישות.
כרישנא (Krishna) שם אחד מראשי האלים
אצל הכראהמנים.

מאהא (Maha) גדול, והשם התואר הזה בא
תמיד קודם השם כגון:

„**מאהאראגיה (Maharaja)** מלך גדול;
מאהעטמה (Mahatma) נפש גדולה, משורר
חוזה חזיונות; **מאהאיאנה (Mahayana)** האופן
הגדול בין יתר האופנים המביאים את האדם אל

דרך קדושה וטהרה. זה מושג הכוהות בהודו הצפונית כנגד הכתה הנקראת „הינאיאנה (Hinayana) בהודו הדרומית. (מבוואר הכל בפרק י"ג בכאורי).

מנדארה (Mandara) פרחים בכרק נוגה צבעים.

מאיטריעא (Maltreya) שם הכוהא לעתיד לבוא. הוראת המלה „מלא חסד“. בטרם בודהא שבק חיים לכל חי בחצר צינדה לושש נחושת וברזל אמר כי בודהא לעתיד „מאיטריעא“ שמו. אבל אין ספק כי מחשבת בודהא היתה כי הכוהא לעתיד יהיה צדיק גומל חסד אבל שמו יכול להיות גם „גאנדה“.

מאיה (Maya) שם אמו של בודהא גוטצמט. היא מתה ימים אחדים אחרי הולדת בודהא בנה בהקשותה בלדתה. היא נקראת גם כן מאחא-מאיה (האם הגדולה) ולפעמים „מאיה-דיבי“ (האם הנאדרה בקודש).

מרה (Mara) המחבל המשחית שם השמן והיצר הרע (מה ובנותיו עמוד 41-42).

מוני (Muni) חכם מורה דרך. ולכן נקרא בודהא
סצקיצ-מוני החכם בשבטי סאקיא.

נירבאנה (Nirvana) כמול היש בחיי אדם
כמול „אני“ בכל הדברים הנוגעים להבלי העולם
הזה בלי תאות הבשר בלי שנאה קנאה וכלי
נקמה. והיה אם בן-אדם יהיה על האדמה בבחינת
נירבאנה שהוראתה „אפס“ „אין“ — יזכה גם
לאחר מותו לנוח בחיק האפס ואין, בלי שכר
ועונש בלי גלגול נשמות כי גם לפי הפלסופיה
הבודהית „טוב מאד זה המות“ מנוחה שלמה
ושאננה בקבר, תרדמת נצח. אין קץ להספרים
אשר מפרשי הודו כתבו בדבר נירבאנה ופירושה
וגם רבים הספרים שנכתבו בגרמנית צרפתית
ואנגלית בדבר המלה הזאת, סוד הכודהות (ראה
הבאור עמוד 27-28).

נאנדה (Nanda) שם עלמה יפת תואר בת
רועה עזים. היא סעדה לב בודהא בצר לו במאכל
ובמשתה ונפשה חשקה להדבק בכודהא ובתורתו
(עמוד 39).

סאמסארה (Samsara) זרם הלידה והמות
בחיים, הכלי עולם הזה ואהבת עצמו והוא הפך
של נירבאנה (עמוד 51).

סאמסקריטה (Sanskrita) רצונה לאמר
בהודית „דבר קודש“, וכך נקרא הכתב
„סאנסקריט“ בלשונות העמים. שפת סאנסקריטית
קודש אצל הבודהים בכל הארץ יען כי בה נכתבו
כל אמרי בודהא, נאומיו ומשליו. סאנסקריטית
נכתבת ונקראת משמאל לימין, אבל החוקרים
בקדמוניות הודו וביניהם שני מפורסמים בספרות
הודו, והם מאקס מילר ותיודור בנפי הראו לדעת
כי בקדמת דנא בימי בודהא השפה הזאת נכתבה
מימין לשמאל, ככל אלף בית בשפות בני שם
(ראה הקדמתי באנגלית בסוף הספר).

סאנגהא (Sangha) כנסת הגדולה שנוסדה על
ידי בודהא להגדיל תורתו. לפי בודהא ארבעה
מאמינים נקראים בית דין צדק, וגם די למנין
להתפלל בצבור (עמוד 52).

סידהארטה (Siddhartha) רצונו לאמר
„מצליח“ והוא השם שנקרא בו בודהא גוטאמה
בלדתו.

סומה (Soma) שם משקה, והוא מין שכר בתודו
אשר כהני בראתמה שותים ביומא דפגרא.

סריגעלה (Srigala) שם פלסוף בראהמי אשר
קבל דת בודהא אחרי התוכחו עמו.

ענאנדה (Ananda) החבר היותר קרוב לבודהא
ולא נפרדו עד מות בודהא. (עוד הפעם הנני להעיר
כי הברת אות ע פה ובכל מלה אינה סגול כי אם
כמו בעברית והערבית — אא).

עטמאן (Atman) נפש, מקור-החיים, אהבת
עצמו, יצר הרע בלב אנוש (מבואר בפרק ד' ובבאורי
עמוד 29, 30, 37).

פראטימוקשה (Pratimoksha) שם נוסח
הוידוי אשר תלמידי בודהא תקנו לאמר בפומבי
פעמים בחודש (עמוד 97).

קארמה (Karma) הוא שורש מעשי אדם,
חופר מפעלינו אשר בא אלינו מורשה מאבות
אבותינו ואשר אנחנו מניחים לזרע זרענו אחרינו
(מבואר בפרק ו', עמוד 40).

רעהולא (Rahull) שם בנו יחידו של בודהא.

ראניה (Raja) מלך, שר.

שר-אמונה או שראמאנה (Shramana) נזיר,
איש אשר נדר להיות פרוש מן העולם והוא מן
הצדיקים הנסתרים, נחבאים אל הכלים.

תאתגאטה (Tathgata) „צדיק תמים“, והוא
שם התואר היותר נשגב אשר חברי בודהא
ותלמידיו נקבו בו את מחוקקם בדברם אתו (עמוד
63).

תוכן הענינים

עמוד	
2	ציור בודהא בימי עלומיו . . . . .
3	ציור בודהא אחרי הנזרו מן העולם . . . . .
4	המוציאים לאור אל הקורא . . . . .
6	מזכרת למיכה יוסף ברדיצבסקי . . . . .
7	הקדמת המתרגם . . . . .
18	פרק א': „אנחה משולשת“ . . . . .
18	פרק ב': „במה יושע העולם?“ . . . . .
23	פרק ג': „נאום בודהא באר נור . . . . .
30	פרק ד': „לכו ונכתה“ . . . . .
34	פרק ה': „נאטרה היפה בכנות“ . . . . .
41	פרק ו': „ויבעט בודהא בכנות השטן“ . . . . .
47	פרק ז': „משא תבל ומלואה“ . . . . .
53	פרק ח': „שקר ההון לתשועה“ . . . . .
59	פרק ט': „בשוב בודהא אל בית אביו“ . . . . .
65	פרק י': „משא יורדי דומה“ . . . . .

72	פרק י"א :	"הן במפעליו יטהר גבר"
79	פרק י"ב :	"והתקדשתם למען תטהרו"
85	פרק י"ג :	"השומע צעדי נמלה"
94	פרק י"ד :	"בגדי שרד לשרת בקודש"
101	פרק ט"ז :	"בחצר אמבאפעלה"
110	פרק י"ז :	"צללי פנינים במיתרי פז"
116	פרק י"ח :	"האהבה נשמת כל חי"
121	פרק י"ט :	"וימת בודהא, עטרת החמלה ננעלה"
129	לקסיקון	
		הקדמה באנגלית

לוח הטעיות

- עמוד 10, שורה 15 : כדאי — צ"ל כדאי.
עמוד 20, פסוק ט' : תמיש — צ"ל תמוש.
עמוד 35, פסוק ה' : לשחר — צ"ל לשחת.
עמוד 42, פסוק ו' : אביהם — צ"ל אביהן.
עמוד 51 : בהמות — צ"ל במות.
עמוד 53, פסוק ב' : הוצקו — צ"ל מוצקה.
עמוד 104, פסוק ד' : המובעים ביון — צ"ל ביון.
עמוד 106, פסוק ט"ו : ויכם — צ"ל ויכם.

America look upon the Judeo-German dialect as Yiddish and as the Sphardic Jews consider their Ladino—but all the Jews in every nook of civilization agree with sublime pride that they have but *one* national language, namely Hebrew—the spiritual Fatherland of Israel.

G. SELIKOVITSCH.

New York, March, 1922.

transliterated in Sanskrit letters, for example:

**धी इस्राएलईट कोऑपरेटिव्ह
सोसायटी लिमिटेड,
उमरखाडी, मुंबई.**

which reads:

The Israelite Cooperative Society, Limited
Umerkhadi, Bombay.

I remember having seen in the same journal original Hebrew quotations in Sanskrit letters, the most striking of them being the famous

Shma Israel Adonay
Elohenu Odonay Ehad
(Hear O Israel, the Lord is our God,
the Lord is one)

transcribed in Sanskrit letters thus:

**शेमा इस्राएल आदोनाय
एलोहेनु आदोनाय एहादः**

The Beni-Israel of India, whose number exceeds ten thousand, look upon their mother tongue in the Sanskrit garb as purely *Jewish*, the same as millions of Jews in Europe and

dreds of thousands of Hindus, as it was centuries before our era, nor has it ceased to be used for literary purposes, as many books and journals written in that ancient language are still produced. The Vedic poems are still learned by heart, as they were in the time when Buddha's teaching enriched the Sanskrit literature with new poetic flashes which attracted millions of admirers.

Strange enough, even today the native Jews of India, the *Beni-Israel* residing since centuries in Bombay and neighboring cities, Orthodox Jews who speak the Mahratti dialect, still continue to write the Sanskrit *Devanagari* alphabet in their daily use, even in their religious periodicals and books. I received regularly, for years, the journal "*The Israelite*" edited by Mr. D. S. Erulkar (Kazarani Building, New Napgada Road, Bombay), where most of the religious and social articles, as well as sermons and poems are written in the *Devanagari* alphabet of the old Sanskrit. I find there many a time even English sentences

from left to right, is written with the *Devanagari* alphabet (many specimens of which are found in the Buddhistic quotations in this book), although the Bengali, Telugu and other modern Indian alphabets are commonly employed for writing Sanskrit in the respective provinces. But, a very important question arises: Was the Sanskrit alphabet always written from left to right? Max Miller in his Sanskrit Grammar, first chapter (English edition), as well as many other scholars, maintains that the earliest specimens of Sanskrit inscriptions, about 250 B. C., were written from right to left, clearly of Semitic origin, being closely connected with the Aramaic branch of the old Semitic or Phœnician alphabet.

It was an event of world wide significance in the history of culture when the Sanskrit literature was discovered in the latter part of the Eighteenth Century. Like Hebrew, Sanskrit has never been a dead language in the full meaning of the word, for Sanskrit is still spoken as the tongue of the learned by hun-

more. When I translated from the Syriac into French the legendary "Testament of Adam, the First Man" (Bulletin de l'Athenee Oriental No. 3, Paris, 1881—No. 1, 1882) while a student in Paris, I had at first the same erroneous conception of a translator's duties. I changed my method later when I lectured simultaneously at the Franklin Institute, Philadelphia, Pa., and at the University of Pennsylvania, on old Egyptian texts. I changed my system to that effect in my English translation of the "Hymn to the Sun-God Ra," as published in the Journal of the Franklin Institute, May, 1887, Philadelphia, Pa., in my thesis "Dawn of Egyptian Civilization," a work in which I acknowledged the necessity that every translation requires creative faculties. I followed the same method in my Hebrew translation of the same Egyptian Hymn, published in my Hebrew book "צ י ו ר י - מ ם ע," (Warsaw, 1910). Nevertheless, I am far from claiming that my Hebrew version of Buddha is a recreation of Buddha's Gospel.

As it is well known, Sanskrit, which reads

Burnouf, Max Miller, Foucaux, Oldenberg, Theodor Benfey and others, I have not overlooked the commentators of India and China, whose remarks, some of them in translations, I found necessary to incorporate in my notes with the mention of such commentators of the Far East.

We must not forget that Buddha Gautama, who flourished about the beginning of the Sixth Century, B. C., in the north of Hindustan, as well as his life and his gospel are overlaid with a mass of extravagant and incredible legends, but I could hardly ignore many of them in my notes. Next I had to clarify such Buddhistic terms as NIRVANA, SAM-SARAH, KARMA, DHARMAPADA, DHARMARAJA, ATAMAN and many similar terms, which abound in the teachings of Buddha in the Sanskrit text, rendering their equivalents in that lucid Hebrew in which Israel created the Text-book of civilization.

Translating has become an art, shaking off the tenacious delusion that a prose translation need be only painstaking paraphrase, nothing

The few liberties I took in my translation consist in abbreviating superfluous repetitions of the editors of the TRIPITKA (Buddha himself left no books, he left living followers instead), as well as in amplifying many descriptive passages or poetical flashes, too laconically told in the original texts, and I did it wherever Biblical purity of language permitted it.

Far from me the delusion to consider my translation as a recreation, as Fitzgerald's "Rubaiyat" or even as the works of Alexander Mattos, who gave us a creative English version of Maeterlinck, I am nevertheless assured by intelligent readers of the Hebrew Journal "HADOAR," where my Hebrew version appeared serially, that I succeeded in my work.

Following strictly the Hebrew phraseology in all its Biblical purity for the Buddha texts, I employed post-Biblical or Rabbinical Hebrew for my introduction and explanatory notes, as well as for my brief lexicon at the end of this book.

While consulting liberally the works of

PREFACE.

In the effort of making the gospel of Buddha Gautama for the first time accessible to Hebrew readers, I endeavored to give the reader not only a literal translation of the sacred books of Buddhism, but also a re-arrangement, if I may express myself so, of the old Buddhist Canon, in order to adapt the translation to the genius of Biblical Hebrew in the spirit of the prophetic style, as reflected in the Old Testament, since Buddha's original doctrine is far from antagonizing the Prophets of Israel.

At the same time I tried to avoid as far as possible the least deviation from Buddhist tenets, wishing to give the Hebrew reader the complete life of Buddha and his teachings, ignoring the numerous sects which sometimes lamentably contradict the very principles of the founder of Buddhism.

Jewish writers only (employing Hebrew words for Yiddish thoughts) and even our latest Hebrew poetry, which we have considerably ameliorated, purified and reconstructed, is after all Yiddish or Aramaic in spirit. But the Hebrew muse of Selikovitsch aims at higher summits: it abounds with prophetic inspiration, resounding the antique echo of exalted Hebrew thoughts in the purest Biblical vocabulary."

That is why the famous Hebrew critic, who is still mourned by all Israel since his untimely death, a few months ago' sincerely believed that Prof. Selikovitsch is the right man to create a new Hebrew classic out of a Sanskrit one.

THE HEBREW PUBLISHING CO.

New York, March 1922.

PUBLISHER'S FOREWORD.

The two principal objects which we kept in view in publishing "THE TEACHINGS OF BUDDHA" in a Biblical Hebrew translation by Prof. G. Selikovitsch have been first the enormous popularity and vogue this work obtained among Hebrew readers while it appeared serially in the Hebrew journal HADOAR. Next, we felt a pious duty to comply with the wishes of the late Dr. M. J. Berdiczewsky of Berlin, the immortal Hebrew author who devoutly desired to see Buddha's life and doctrine rendered in a pure Hebrew version by Prof. G. Selikovitsch.

Why the lamented Berdiczewsky, the George Brandes of the modern Hebrew literature, insisted that such a work should be done by Selikovitsch, is explained best by Berdiczewsky himself in his posthumous work "בשדה ספר," Vol. III, page 67-69 (*Stybel Publishing House, Leipzig 1922*). We extract the following few lines from the classic author:

"When we speak of Selikovitsch we have before us a Hebrew poet of the first rank, who elevated the modern Hebrew literature to a sublime magnitude. Compared with him, we authors in our best are

COPYRIGHT BY
G. SELIKOVITSCH
New York
(All rights reserved).

Reprinted, with important changes, from the Hebrew
Daily "Hadoar"—November-February, 1922.

The Teachings of Buddha

*The original text, comprising the gospel of Buddha
Gautama, for the first time translated into
Biblical Hebrew, with introduction and notes
and a brief glossary in Rabbinical Hebrew.*

BY

GEORGE (GOETZEL) SELIKOVITSCH

मक्षिका व्रणमिच्छन्ति धनमिच्छन्ति पार्थिवाः ।
नीचाः कलहमिच्छन्ति शान्तिमिच्छन्ति साधवः ।

THE HEBREW PUBLISHING CO.

New York